Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ЕРА, 30 ноябрь. ● № 143 (5963). ● Мах 2 кепиг.

1979 ШЕРА СССР ЭКОНОМИЧЕСКИИ СОЦИАЛЬНОИ ДЕГІАЙОАЛАЯРА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАНЕИ СССР ПАЧЧАХЬАЛКХЕН БЮДЖЕТЕИ ПРОЕКТЕХ БОЛА

КПСС Центральни Комитета Пленума соцам

КПСС ЦК Пленумо белгалду. иттлагІча пятилетка дІаяхача хана болхлой классо, колхозни ахархоша, халкъа интеллигенце ше ца кхоеш къахьегарах, парте дукхача тайпара организаторски политически болх барах КПСС XXV съездо оттадаь мохк социально-экономически дегІабоалабара декхараш, машари дунен халкъашта юкъера вІаши цхьана лeладу гІулакхаши бахьан, халкъий кортамукъали шоай лоІамагІа хилари бахьан дІахо къовсам лоаттабара программа вахаре кхоачашъеча керда доккхий толамаш даьхалга. Вай социалистически Даьхен экономически оборонни низ боккхагІа хиннаб, айденнад дунен халкъашта юкъера цун сий. Материальни а духовни а даькъера советски наьха вахар дІаьхегІа хиннад.

1979 шера доккхийи бехктоккхамен декхараш овтт мехка хьалхашка. Уж толаме кхоачашдаро дІадехаргда партеи халкъеи низаш оарцагІдоахилга, политически, боахама, организаторски балха боарам дІахо айбелга.

КПСС Центральни Комитета Пленумо соцам бу:

1. 1979 шера СССР экономически социальнии дегІайоалаяра Паччахьалкхен планеи СССР Паччахьалкхен бюджетеи проекташ керттерча даькъе къоабалъе.

СССР Министрий Совето СССР Лакхехьарча Советага ювца дІачулойла белгалъяь проекташ.

2. Укх Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева даьча къамаьлацара выводаши установкаши бІарччен йиззан къоабалъе, ерригача партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацей, боахама органий балха ларде уж яхка. 1979 шера халкъбоахама план кхоачаши тІеххкхоачаши елга, экономически дегІадахкара интенсивни факторех кхы а биззагІа пайда эцилга Іалашдара низаш тІадерзаде, КПСС XXV съезда решенеш, иттлагІча пятилетка заданеш кхоачашъеча, советски халкъа вахара хьал-торо айяра оттаяь программа чакхйоаккхача кхы цхьаькха а лоархІаме гІулакх хургда из.

3. КПСС ЦК Пленумо белгалду, общественни производства эффективности балха дикали дІахо айяра тІехьа лоаттабу къовсам дІахо чІоагІбар министерствайи, ведомствайи, партийни, советски, общественни организацей, къахьегача коллективай лоархІамегІара декхар долга. Из къовсам шеррача фронтагІа лелабе беза — промышленносте, юрта боахаме, транспорте, гІишлошъеча, экономика кхыча доакъошка, производстваи управленеи ерригача звеньяшка. Къаьстта уйла тІаяхийта еза къахьегама овсарле лакхъяра, Іилманнеи дикагІча опытаи карагІдаьннараш, керда техникеи технологии производствана юкъейоалаяра, дІадодар кІезигагІа а долаш продукци дукхагІа арахецара а технически боарам айбара а йолаш йола резерваши торонаши оарцагІъяхара.

Партийни, советски, боахама организацей декхар да пайда хьа ца боала издержкаши хІамаш йоаяри ма-могга дІадаккхар, металл, доагор, электроэнерги, еррига материальни, финансови, къахьегама ресурсаш кхомбеш дІаахийтар. Кхомбара режим, социалистически хьисапе боахам лелабара керттерча принципех цаІ хиларах тарра, хІара отрасле, хІара производственни коллективе, хІара балха моттиге леррагІа чакхъяхар лоархІам болаш да.

4. Министерствашеи ведомствашеи, моттигерча партийни, советски, боахама органаша низаш тІадерзаде деза юртбоахама керттера проблемаш къоастаяра, металлурги, доагореи химически промышленность, энергетика, машиностроени, транспорта деррига тайпаш, кхыдола доакъош дІахо дегІадоаладара. Керттерча декхарех цаІ а долаш дус халкъа эша товараш ма-могга дукхагІа арахецилгеи цар ассортименти дикали тоаелгеи.

СССР Госплано, СССР Госстроя, СССР Стройбанко, министерствашеи ведомствашеи, партийнии советскии органаша хаьдда гІулакхаш чакхдаха деза капитальни гІишлошъечара гІулакхаш тоадар духьа, керда производственни низалаш, паччахьалкхен эггара боккхагІа лоархІам бола объекташ шоай ханнахьа болх бе йолайолийтилгеи караерзаелгеи Іалашдара. Дукххача гІишлонашка низаши средстваши дІайоаржаярца, хьалдаь даланза дола гІирсаши дІаоттаянза йола оборудовании алсамъювлийтарца машар хургбоаца къовсам лоаттабе беза.

5. КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума решенеша ма-яххара хьувкъам лакхбара, хьайбай коатІарча оалхазарийи продуктивность айяра, ялати кхыйола юртбоахама культураши дукхагІа яхара, дулх, шура, фуаш, тха дукхагІа даккхара, лаьттанцареи хьайбайи продукташ кийчъяра планаш кхоачашъяра тІадерзадаь гІулакхаш чакхдаха. Юртбоахама продукци йовлгеи из лораелгеи, из дІаоттаяь лоаттаяраи чакхъяхараи йола материальни база чІоагІъелга Іалашдергдола болх тІагІертта дІабахьа беза.

6. КПСС ЦК Пленумо лерхІ, экономика масштабаш цахаддаш лакхлучеи цун дикала боарам айлучеи, отраслешта юкъереи отраслешта чуреи бувзамаш чоалхане дерзача хьалашка тІа-тІа дукхагІа лоархІам болаш хул боахам лелабареи доалдареи методаш дІахо эргайоахаш тоаяр, общественни производства ерригача участкашка болх вІаштІехьбаккхари лерттІа лелабари чІоагІделга. Партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацеш, боахама органаш декхарийла я планови, производственни, къахьегама дисциплина чІоагІа лелаелга Іалашде. Ритмични, нийса болх белга, дерригача хьокхамашта йола план, потребителашдета, цу даькъе экспорта а, продукци лоаттаяра декхараш хаьдда кхоачашделга халкъа боахама дерригача доакъошта бокъонца закон а хинна дІаоттадеза. ГІулакх вІаштІехьдаккхара а нах оарцагІбахара а бола плана лоархІам чІоагІбанза, оттаяь заданеш хІара предприяте, гІишлоно, колхозо, совхозо кхоачашъяра тІехьа массаза а тІахьожам лоаттабанза баргбац.

7. 1979 шера халкъбоахама плана тІа белгалдаь декхараш кхоачашдаро дІадех социалистически яхь — къахьегама толамаш алсамдахара тохкамах чакхбаьина низ, наха коммунистически кхетам балара аьттув боалийта средство дІахо йоаржаелга. Социалистически яхь тІаерзаяь хила еза производства резерваш лахараи балха тІа царех пайда эцараи, бухсоццаш хьахулараш доккхагІа хилийтара кхы а эффективнегІеи кхом бергболеи наькъаш лахара. ЛоархІаме да, наьха инициативагІа хьахинна кердеи прогрессивнегІеи мел дар сихеи шерреи дІадоаржаделга, тІекьабусараш хьалхалаттараш кхаьчача боарамга кхоачабара яхьо чІоагІа гІо дергдолаш. Яхьа низи эффективности сенах латт аьлча, эггара хьалха из латт, хІара коллективо, хІара къахьегамхочо овсарле лакха йолаш болх барах, производственни заданеш, тІаийца социалистически декхараш, встречни планаш дукхала а дикала а хьокхамашта толаме кхоачашъярах. Партийни, профсоюзни, комсомольски, боахама организацей низаш цхьана тІа а дахийта ерригача къахьегача коллективашка хьакхолланза даргдац творчески барта болаши болх бара, хІара къахьегамхочо шийна де ховр диззагІа хьагойта, ший къахьегама санна, ерригача коллектива къахьегама а хьалхара ше бехктокхаме лоархІаш дола хьал.

8. Союзни республикай компартей ЦК, парте краевой, областной, окружной, городскойи районнии комитеташ, юххьанцарча партийни организацеша тІагІертта эргайоахаш тоае еза организаторски массово-политически балха формаши методаши, из хаьддача хІаманна тІаберзабаь, корта болаш, ший ханнахьа бе беза. Боахамеи идейно-кхетам балареи аргІанара декхараш кхоачашдечара парте ерригача звеньяй денал, коммунистий авангардни лоархІам айбе беза. Партийни организацеш декхарийла я экономически Іилма-технически дегІаахара, советски халкъа материальнии культурнии вахара хьал-торо дІахо айелга Іалашдергдолча керттерча дешашта массазза а уйла тІаахийта, баьча балхах хьахиннарий массе а оагІорахьара критически мах бе, критикеи самокритикеи майрагІа дегІакхувла, долаш дола кхоачамбоацараш хаьдда дІадаха, оттадаь декхараш толаме кхоачашдара кадрай хьинари цох бола хІаране бехктокхами айбе, тІаийца решенеш кхоачашъяра хаьддан беркат даргдолеи тІахьожам лоаттабелга Іалашде.

* * *

КПСС Центральни Комитета Пленум чІоагІа тешаш я, ленински партена гонахьа айхха кхотабеннача болхлошеи колхозхошеи, Іилмахоша а халкъа боахама специалисташа а, мехкарча берригача къахьегамхоша 1979 шу коммунизм хьалъеча ерригача участкашка керда толамаш дахарца белгалдара деррига низаши опыти тІайохийтаргхиларах.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА СЕССЕ

29 ноябре Москве. Йоккхача Кремлевски Двореце ший болх дІаболабир нйсазлагІа хержача СССР Лакхехьарча Совета иттлагІча сессе.

Іуйрийна 10 сахьат доалаш хьайййллар СССР Лакхехьарча Совета Союза Советтеи Къамий Советеи цхьана еш йола заседани.

ДІаьхдаь тІоараш детташ безбаь тІанйцар депутаташа а хьаьшаша а новкъостий **Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Д. А. Кунаев, А. Я. Пельше, Г. В. Романов, М. А. Суслов, Д. Ф. Устинов, К. У. Черненко, В. В. Щербицкий, Г. А. Алиев, П. Н. Демичев, В. В. Кузнецов, П. М. Машеров, Б. Н. Пономарев, Ш. Р. Рашидов, М. С. Соломенцев, Н. А. Тихонов, Э. А. Шеварднадзе, И. В. Капитонов, В. И. Долгих, М. В. Зимянин, Я. П. Рябов, К. В. Русаков, М. С. Горбачев.**

Депутаташа цхьабарт а болаш чІоагІйир сессе ден повесткеи балха порядоки.

Сессе дувца оттадаьд ер дешаш:

1. СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Киргизски ССР-гареи Эстонски ССР-гареи болча заместителий хьакъехьа.
2. 1979 шера СССР экономически социальнои дегІайоалаяра Паччахьалкхен планеи 1978 шера СССР экономически социальнои дегІайоалаяра Паччахьалкхен план кхоачашъяра леламеи хьакъехьа.
3. 1979 шера йолча СССР Паччахьалкхен бюджетеи 1977 шерара СССР Паччахьалкхен бюджет кхоачашъяреи хьакъехьа.
4. СССР гражданствах долча СССР Закона проекта хьакъехьа.
5. СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чІоагІдара хьакъехьа.

* * *

Председателал деш волча Союза Совета председатела **А. П. Шитикова** ден повестка хьалхара дош дувца доладе аьнна предложени йоалаю.

Дош лу депутата **Т. У. Усубалиевна.** Цо предложени лу СССР Лакхехьарча Совета Председатела заместителалла Киргизски ССР-гара депутат **С. И. Ибрагимов** — Киргизски ССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель харжа аьнна, пенсе вахарца дувзаденна депутат Т. Кулатов СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела заместитела декхарех мукъа а воалийташ. Уж предложенеш цхьабарт а болаш чІоагІъю.

Депутата **В. И. Клаусона** еннача предложенегІа цхьабарт а болаш Эстонски ССР-гара СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела заместителалла хорж депутат **И. Г. Кэбин** — Эстонски ССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель.

«1979 шера СССР экономически социальнои дегІайоалаяра Паччахьалкхен планеи 1978 шера СССР экономически социальнои дегІайоалаяра Паччахьалкхен план кхоачашъяра леламеи хьакъехьа» доклад йир СССР Министрий Совета Председатела заместитела, СССР Госплана председатела, депутата **Н. К. Байбакова.**

Цул тІехьагІа «1979 шера йолча СССР Паччахьалкхен бюджетеи 1977 шерара СССР Паччахьалкхен бюджет кхоачашъяреи хьакъехьа» доклад йир СССР финансай министра депутата **В. Ф. Гарбузова.**

Цу тІа чакхбаьлар СССР Лакхехьарча Совета палаташа цхьана яьча хьалхарча заседане болх. Цул тІехьагІа палатай къаьст-къаьстача заседанешка депутаташ болабелар докладаш ювца.

(ТАСС).

ХАНАЛ ХЬАЛХА!

1978 ШЕРА ЦХЬАЙТТА БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬИ РЕСПУБЛИКА ПРОМЫШЛЕННОСТО

Цхьайтта бетта план продукци маьхала яккхара боарамаи арахецача хІамай дукхагІа дола лоархІамегІара тайпаш хьадараи ханал хьалха кхоачашъяьй республика промышленни предприятей коллективаша.

ТІеххкхоачашъяьй къахьегама овсарле лакхъяра задани. Толам баккхара гІо даьд «КхоалагІа шу толаме чакхдаккхар духьа» яхь йоаржае аьнна тІахьехам баьча «Грознефть» объединенеи ГІ. Ахриева цІерагІча «Электроинструмент» яхача Назрановски заводеи къахьегамхой инициативо. Дукххача предприятеша кхаь шера производства планаш кхоачаш а яьй, хІаьта, темпаш лох ца йолийташ, пятилетка диълагІча шера чотах къахьегаш а я.

Балха эффективности дикали дІахо лакхъяр духьа республика заводашкеи фабрикашкеи дІахо чакхйоахаш я машинехи оборудованехи, производственни низалех, материальнии къахьегамеи ресурсех биззагІа пайда эцара тІаерзаяь мероприятеш.

Іалам лорадара Общества Нохч-ГІалгІай Совета конференци

Селхан, 29-ча ноябре, Грозне КПСС обкома политически дешара ЦІагІа хилар Іалам лорадара Ерригроссийски общества Нохч-ГІалгІай совета IX конференци.

Іалам лорадара общества республикански совета балхах отчет йир цу совета президиума председатела **М. Ш. Баматгиреева.**

Конференце хержар Іалам лорадара керда республикански совет.

Іалам лорадара общества Нохч-ГІалгІай совета президиума председателалла хержар республика Министрий Совета председатела хьалхара заместитель **С. Н. Кожуховский.**

КПСС ЦК ПЛЕНУМЕ НОВКЪОСТА Л. И. БРЕЖНЕВА ДАЬ КЪАМАЬЛ

Новкъостий!

Тахан вай ювц 1979 шера планеи бюджетеи проекташ. Массаза а санна цо вайга йиш хулийтаргъя экономикерча гІулакхий юкъара хьал, карагІдаьннача толамий а вайна хьалхашка латтача декхарий а масштабаш, хІаьта иштта уж кхоачашдарга дуга наькъаш хоадам боллашагІеи диззагІеи довзийта.

Чакхдоалаш латт иттлагІча пятилетка кхо шу. Уж дика шераш дар. Дукха хІама де вІаштІехьдаьннад. Дукха хІама дикагІча оагІорахьа хувцаденнад. Советски халкъ, парти хьинар айдаь а дизза вахар долаш а ях, КПСС XXV съездо оттаяь социально-экономически программа кхоачашъяра тІехьа тІагІертта къахьег.

Укх шера СибарегІеи Гаьнарча Малхбоаленеи, Белоруссеи, Азербайджанеи хилар со. Тайп-тайпара дар вІашагІкхетараш, тайп-тайпара дар бІаргадайнар, тайп-тайпара яр йийца проблемаш. Цхьабакъда, массанахьа сона бІаргадайра, хоаделар нах шоай низех, вай парте чурчеи арахьарчеи политически наькъах чІоагІа бІубенна хилар. (ТІоараш тох).

Бокъалдар аьлча, алхха укх тІеххьарча кхаь шера даьчо вай долха никъ, — из, новкъостий, нийса, ленински никъ хиларах бола тешам дега чу ца боссаш вита йиш яц. (ДІаьхдаь тІоараш тох).

Цу шерашка наьха санна шер а яьй, эрга а яьхай халкъа боахама керттера производственни фондаш. 195 миллиард сома маьха дукхагІа а хинна ер шу чакхдоалаш цхьан триллионага дІакхоачаргъя уж. ТІакхийттар геттара дукха да, — кховзтлагІа шераш дІадолалуш мел хиннача ерригача керттерча производственни фондашта нийсса хІана дац аьнна да из.

Вай каст-каста а йоагІаш а критика ю гІишлонхошта, бакъда, нийсдар дувце мехка экономически низ алсамбоаккхача цар геттара доккха дакъа лацарах алар дІадех. Хьалъяьй ворхІ бІаь совгІа йоккха промышленни предприяти. Царна юкъе я Лисичански мехкдаьтта чакхдоаха завод, «Азовсталера» кислородно-конверторни комплекс, Новолипецки заводера доменни пишк. Царна юкъе я КамАЗа хьалхара аргІа, Нефтекамски автосамосвалий завод, Кривой Рогера шерстепрядильни фабрика. Биззача низага кхаьчай Европе эггара йоккхагІа йола Запорожскии Углегорскии йІовхала электростанцеш.

Экономически потенциал сихха дегІаяр — из да промышленность боаррамагІа дегІаахарах хьахиннар. ИттлагІча пятилетка кхаь шера нйслагІча пятилетка кхаь шера яьчул 450 миллиард сома маьха продукци дукхагІа хьаяьй. Шоана гуш ма-хиллара, тІакхийттар наьха санна дукха да.

Геттара керда хІама да эггара хьалха мехка малхбоалене а еш дуккха территориально-производственни комплексаш хьаяри дегІакхувлари. Уж я Малхбузен-СибарегІеи, Братски, Павлодар-Экибастузски, Оренбургски, Нижнекамски, кхыяраш. Кхаь шера цар Іалашдаьд тІа мел кхийтта мехкдаьтта доаккхилга, тІа мел кхийтта еррига хІана яц аьнна газ йоаккхилга, яьккхача электроэнерге, аьшка рудан кІорани, хьальча мухь дІа-юха кхухьача автомобилийи тракторийи дикка доккха дакъа тІакхстилга.

Юрта боахама материально-технически база чІоагІъяра тІаберзабаь бола парте никъ лоарзагІа ца боалийташ чакхбоах. ДиълагІча даькъал совгІа лакхденнад юрта боахам энергеца Іалашбелга. Юртага кхаьчай 230 миллион тоннал дукхагІа минеральни удобренеш. Инъ миллионн ах миллиони гектар дукхагІа хиннад хий дехкеи докъадаьи лаьтташ. Цу дерригне а шийберкат лу.

КПСС ЦК Пленума доакъашхошта хов 235 миллион тонн ялат гулдаьлга. ХІаьта из да 1978 шерарча хьувкъама тІехьа лоаттабаьча халача къовсаме толам баьккхаб яхилга! (ТІоараш тох). Дукха ялат кхедарца вай гІаддигад Российски Федераце лаьтта леладераша. Цар паччахьалкхенга ехкай 3,4 миллиард пунт. (ТІоараш тох). ЦІаькха а цхьацца миллиард пунтал дукхагІа ехкай Украиной Казахстаной. (ТІоараш тох). Къаьстта ала безам ба Краснодарски Ставропольски краяша, Оренбургски, Ростовски, Саратовски, Волгоградски, Уральски, Одесски областаша, Башкирски автономни республика даьхача толамех. Коартолаш йоахача Белоруссе дикка доккха дакъа лацара мехко лакха мах бу.

Ихе шера плана заданей боараме боагІа боамби лелабераш а. Узбекистана боахамаша 5 миллион тоннал дукхагІа боамби бехкаб. Планаш кхоачашъяьй Таджикистаной Азербайджаной. ХІаьта берригa а дІалаьрхІача 8 миллион тоннал совгІа боамби-бедал кийчбаьб. Из боккха толам ба. (ТІоараш тох). Со теш боамби лелабераша из дукхагІа баьккха ца Іеш, боамбе дикал лакхъергхиларах а.

Хьайбай боахаме а дикагІча оагІорахьа хувцамаш хулаш латт. Хьайбаши коа тІара оалхазараши дийбад. Бакъда, укхаза хІанзчул тІехьагІа геттара а дукха хІама де дезаш да.

Боахама даькъе даьхача толамаша халкъа материальнии культурнии бораме доккхий хувцамаш де вІаштІехьдалийтар. Бахача наьха ахчаи доходаш лакхъяра кхаь шера белгалъяь хинна заданеш йизза кхоачашъяьй. 30 миллиард сомал совгІа алсамъьяннай розничи товарооборот. ДиълагІа дакъа лакхбеннаб бытовой гІулакхаш дара боарам.

Цахаддаш терко яьй къахьегамхой чуІеча фусамашца Іалашбара. Пятилетка дІайолаелча деиз хьалъяьяьккхай керда дика кийчъяь 6,5 миллион гаргга квартира. Бсттал кІезигагІа йолча хана чухь хьалъяь йоах ах миллион саг вахача города тоъал йола фусамаш. Белгалдоалаш да кердача цІеношка хІара советски дезала хІана лац аьнна къаьстта йола квартира луш хилар. Хьалъяьй дукха школаш, деша даха ха йоацача берий учрежденеш, больницаш.

Цхьан дешаца аьлча, иттлагІча пятилетка кхаь шера экономически социальнии дегІаахара дерригача лостамашка диллача мохк наьха санна дІахьалхашкахьа бахаб аьнна ала йиш йолаш да вай. (ТІоараш тох).

Мукъа ба сона парте Центральни Комитета цІерагІа болхлой класса, колхозни ахархошта, халкъа интеллигенцена карагІдаьнна толамаш доахача шоаш кхо ца беш къа мел хьийгараштa дег тІара баркал ала (ДІаьхдаь тІоараш тох).

Тахан КПСС ЦК Пленуме къамаьлаш даьча докладчикаша новкъосташа Н. К. Байбаковеи В. Ф. Гарбузовеи 1979 шерарча планах иттлагІча пятилетка заданеш кхоачашъяра цхьаькха а цхьа лоархІаме звено хургхиларах дийцар. Цун цу тайпара мах бара со раьза ва.

ДІахо новкъоста Л. И. Брежнева планах доахкача дукккхача дикача гІулакхех дийцар. Промышленнии юртбоахамеи производство, цу даькъе халкъа эша товараш а долаш, дегІаахара темпаш лакхлу. СихагІа лакхлургъя къахьегама овсарле. Халкъа боахамера диспропорцеш кІезигъяра тІадерзадаь дукха гІулакхаш чакхдаха лерхІ. Капитальни вложенеш дІа-юха екъача дукхагІа теркам тІабохийт доагора - энергетически, металлургически, транспорт санна дола керттера доакъош дегІадоаладара. Эшшача боараме хургба мехка оборонни низ.

1979 шера йистедоал пятилетка социальни программа йоккхагІа йолча мероприятеех цаІ чакхйоаккхилга — просвещене, уназцІено лораяра, культура, производственни доацача кхыча доакъой балхахой алапи лакхделга. ТІаккха иттлагІча пятилетке 31 миллион сага алапи лакхлургда. Кхы тІа а льготаш кхоачаргъя Даймехка тІема ветеранашка.

Цунца цхьана плана проект КПСС ЦК Политбюро заседане ювцача хана белгалдоахар, дуккха материальни балансаш кхоачашъе низкъало хургхилар. Ресурсай цхьадола тайпаш дефицитни долаш дус. Цхьадолча хьокхамашка диллача плана заданеша йизза пятилетка боарамашка кхоачаяц экономика.

Уж критически замечанеш хьал а лоацаш белгалдаккха безам ба са, кхоачамбоацарий анализ яр вайна болх тоабара юхьиг массаза а хинна хилар. Цунца дувзаденна партийни, советски, боахама органий оагІорахьара къаьстта теркам тІабохийтилга дІадехача халкъа боахама участкех дувцаргда аз.

Вайна хІанз а тоъаш дац металли доагори.

Іаьржеи сийрда бесаш долеи металлурги, мехкдаьтта, газови, кІоран промышленность дегІайоалаелга Іалашдара кхаь шера дІадахийтад 56 миллиард сомал совгІа, хІаьта 1979 шера хьожадаьд кхы а 23 миллиард сом гаргга. Гуш ма-хиллара, средстваш кІезига яц.

ХІаьта а Іаьржеи сийрда бесаш долеи металлаш хьадара, кІорен мехкдаьттен даккхара низалаш болх бе йолаялийтара заданеш йизза кхоачашъеш яц. Цу лоархІамеча бедалеи доагореи хьакъесташи йовши йола хІамаш практически кІезиглуш яц. Цо халкъа боахама дукхача доакъошка халонаш хьахулийт. Сона хетачох, этта хьал — эггара хьалха йоагІ-йоагІача министерстваша балха тІа гІалаташ дувлийтарах, предприятешеи гІишлонашеи план кхоачашъяра тІехьа ледара тІахьожам лоаттабарах хьахиннар да. Цу министерствай кулгалхой йоагІаш йола выводаш е декхарийла ба.

Капитальни гІишлош еча хьал тоалулга сов мела лел. Экономика цу лоархІамеча даькъера кхоачамбоацараш дІадахара керттера наькъаш парте решенеш тІа белгалдаьдар.

Бакъда, планаштеи гІишлошъеча министерствашa уж кхоачашъяраи юкъе дикка йоккха юкъ я. ХІанзалца вІаштІехьдаьннадац дукххача гІишлонашта капитальни вложенеш дІа-юха екъара процесс соцае. ДукхагІа хул хьалдаь даланза дола гІирсаш. Хьабеш цхьаккха пайда боацаш складашка улл массехк миллиард сом мах бола дІаоттаянза йола оборудовани. Цох цкъа а шозза а дийца Іийна дац. Бакъда, СССР Госплано, заказчикаша, гІишлонхоша хьабеш цхьаккха пайда боацаш капитальни вложенеш, оборудовани, материалаш ухкаярах бола бехктокхам кхетабелга гуш дац.

Цунца дувзаденна новкъоста Л. И. Брежнева ши факт йоалайир. 1966 шера Лысьвенски металлургически заводе шийлача прокатка покрыте цех хьалъе аьнна решени тІаийцаяр. 12 шу дІадаьннад. ТІаккха фу хиннад? 126 миллион сомах пайда ийцар 28 миллион сом мара дац. Болх ца беш латт итташ миллионаш сома маьха оборудовани.

Цу шера Находке хьалъе йолайир аьшка консервни банкаш арахецаргйола фабрика. 1974 шера из гІишло хьал ца еш соцайир. 1977

(ДІахододар 2-ча оагІо тІа).

КПСС ЦК ПЛЕНУМЕ НОВКЪОСТА Л. И. БРЕЖНЕВА ДАЬ КЪАМАЬЛ

(ДІахододар. Долалур 1-ча оагІо тІа).

шера юха хьалъе йолайир. Хьахийца хиннача 42 миллионах 12 шера пайда нийцаб 11 миллион сомах. 1983 шера мара, вешта аьлча, хьалбе дІаболабаь вурийтта шу даьлча мара, из гІирс хьалбаь баккха лаьрхІа бац.

Цу тайпарча масалаша хьахьокх капитальни гІишлош хьалъяра бехктокхаме болчаргара доагІар цІенхаштта гІа хьадеха дезилга. СССР Министрий Совета, Госплана, Госстроя, Стройбанка балха цу геттара лоархІамеча участке порядок оттаяра кхоачам хиллал полномочеш я.

Чоалхане доацаш хьал эттадац транспорте, къаьстта машинаькъа транспорте. Шоана, сона хетачох, пюашта а из довзаш хургда. БІаьсти КПСС ЦК Политбюрос лаьрхІа комисси вІашагІъеллар, цо оперативно де дезар ду транспорта болх тоабара. ТІадоагІача шера машинаькъа транспорт дегІайоалаяра пхе шера планагІа йоагІачул дукхагІа капитальни вложенеш хьожаю.

Республикай, краий, областий партийни организацеша балха эффективность лакхъеча, къахьегамен технологически дисциплина чІоагІъеча транспорта служебашта доагІаш дола новкъостал дергхиларах а хьаллоацаргхиларах а, мовлъаш дІа-юха кхахьара планаш кхоачашъяра лоаттабу тІахьожам чІоагІбергхиларах теш со.

ХІанз — юрта боахамца дувзаденнача цхьадолча дешаех.

1979 шу — парте Центральни Комитета июльски Пленума решенеш практически кхоачашъяра хьалхара шу. Вай ювцача плана проекта тІа оттадаьд юртбоахама производство дегІайоалаяра доккхий хьокхамаш. ДукхагІа йолча продукташка диллача эгтара аьттув болашагІа хиннача шерий бокхагІа болча боарамел тІех да уж. Из ишта хулийт мехка тІа-тІа дукхагІа эшараша. Ховш да, хетташ дола цхьадола кхачан товараш, къаьстта дулх, кхоачам хиллал доацилга. Цу дерригне хьахьокх юрта боахама балхлошта хьалхашка латтар тІагІертта къахьега дезаш шу долга. Цар керда, доккхий толамаш дахар ловш ловца боакхаргба вай царна! **(ТІоараш тох).**

Керттердар — дика дукхагІа дулх, шура, хьайбай боахама кхийола продукташ яхар, цу гІулакха эша хьалаш долаш да. Фермашка дукхагІа хиннад доахан. Боахамаш хьалхагІа хинначул дикагІа доакъарашца Іалашдаь да. Массанахьа а хьайбаш чуоттадаь дика дорстаделга, уж эшшача боарамагІа городаштеи болхлой поселкаштеи лоаттаделга вІаштІехьдаккха деза.

Бройлерни коа тІара оалхазараш леладелга сихха дегІадоаладар санна йолча бокхача кхоачамах дикагІа пайда эца беза, цу гІулакха шерра юкъенхувла йоагІа боахамашта юкъера кооперацн. Крымски, Днепропетровски, дуккхача кхыча областий практико хьахьокх ханага диллача санна, ялата кхомбарга диллача а цо бокхха пайда лулга.

КІезига дац кхыдола кхоачамаш а. ХІанз дукха боахамаш да хьакхарчийн шурийн фермаш йоацаш. Халахете а, цу тайпара боахамаш тІа-тІа дукхагІа хулаш латт. Тамашийна да из нийса дале. Паччахьалкхен ресурсашка а ца хьежаш дукхагІа йола колхозаши совхозаши дулхаца а шурийца а шоаш Іалашъе декхарийла я.

ХІанз а тІехьа ледара пайда эц заводийн фабрикайи подсобни боахамий, хІаьта иштта бахача наьха шоай доалахьарча боахамий торонех. Цу дешаех соцамаш тІанйдаьд вай, бакъда, уж кхоачашделга хІанз а во лел. Уж боахамаш кагийча доаханцеи доакъарцеи Іалашдара дукхагІа новкъостал де деза. ЦІагІа бежанаш а коа тІара оалхазараш а леладеча колхозхошеи совхозий болхлошеи дер пайдане а, паччахьалкхен а гІулакх долга кхетадара эша белггалара общественни хьал хьакхолла деза. **(ТІоараш тох).**

Прибалтикеи Россе Нечерноземии зона пхьайолча областашкеи хаоттам шийла хилари хаддаиза догІаш делхари бахьан долаш этта хьал теркал а деш, КПСС ЦК Политбюрос цу районашта новкъостал дар дуаьа сихха доккхий гІулакхаш чакхдаьхар доахана Іа доаккхилга Іалашдаран кердача юртбоахама шера кийчо яран. Цу новкъосталах эффективно пайда эцаргхиларах теш со.

Кхетадеш да юрта боахама балха хоадамболлаш бола хьокхам продукци алсамъялга хилар. Цудухьа, производства масштабаш шер ме лу, дукхагІа лоархІам болаш хул из продукци ма-хулла кІезигагІа йоа а еш потребителага дІакхоачаяр. Цкъа дийца Іийнадац вай цу хьакъехьа. Цхьабакъда, довш дола ялат, коартолаш, баьцадаараш, сом хІанз а Іалаьмате дукха да.

Иштта уж доадара сатоха йиш яц. Хаоттама хьалаша тІакхоачаяь халонаш кхетае тарлу советски наха, цхьабакъда, тІаэттача халонашта йола бехказло а лаьрхІа царга дІатІаэцалургьяц, е эца безам а бац доал доацаш, бехктокхам боацаш хилар, ледарлонаш ювлийтар бахьан долаш нийсъенна факташ. Дизза бахьан а долаш цудухьа дувц вай тахан ялат, баьцадаараш, сом, боамби боврах дола дош — из алхха экономически дош хинна Іеш ца хиларах. Из кхы а доккха политически дош а да, цо юкъарчал доацаш воздействи ю советски наьха дог-безама, къахьегама хьинара. Халкъа рузкъах дог лазаш хила веза хІара коммунист, хІара боахамен партийни болхло. ХІаьта ишта боацарашкара партийни уставои вай советски законашеи яххача тайпара лира жоп деха деза. ХІамаш йоаярца лоаттабеча къовсамах дола дош, — хІаьта из, кхетадеш ма-дарра, юрта боахама доагІаш хинна а Іац, — партийни собранешкеи конференцешкеи, халкъа депутатий Советий сессешка корта болаш, самокритично къоастадергдола гІулакх а хинна дІаоттаргда аьнна хет сона.

Бакъдар аьлча, йовча хІамаех дувцача хана, вайна бІаргаго деза юрто хьгалуш мел йола хІамаш дІакхухьилга, дІаотталь лоаттаелга, чакхйоахилга Іалашде дезаш дола доакъош дегІаухача юрта боахама хІанз а тІехьанхувш ца хилар. Пятилетка заданеел тІехьадус элевбатораш хьалъелга, шекара свеклаш, дулх, шурий продукци, баьцадаараш, сом чакхдоаха низалаш болх бе йолайолийтилга. Мехка районашка уж дІанийсъяр а дикагІа хила дезаш дар. Уж дешаш КПСС ЦК Политбюро дувцача хана оаха СССР Госплана тІадилладар уж низалаш дегІайоалаяра ресурсаш лохилга, цу даькъе, тарлой, юрта боахама хьежаеча вложеней цхьадола дакъа юха нийсагІа дІа-юха хьожадара чотах а. Иштта ма-могга дукхагІа пайда эцанза барбац колхозийн совхозийн шоай средствах а, цу тайпара юртбоахама продукци йойтаргйоаца база чІоагІъяр духьа.

Новкъостий! Юкъмоттигерча халкъбоахама декхарех цаІ долаш дус продукци алсамйоаккхилга, халкъо леладеча товарий ассортимент шеръелгеи дикал лакхъелгеи. Укхаза, бакъдар аьлча, дикка дІахьалхашкахьа дахад вай. Цхьабакъда, цо дІахьуладе дезац «Б» группах дола доакъош сихагІа дегІадоаладара тІаберзабаь парте лаьца никъ кхоачам болаш тІагІерта СССР Госпланои министерствашеи чакх ца боахаш хилар. ПланагІа лаьрхІачул кІезигагІа хиннай карарча пятилетка хьалхарча кхаь шера «Б» группера капитальни вложенеши болх бе йолаялийта низалаши. Бизза пайда эцац халкъо леладу товараш езайоккхача промышленноста предприятешка дукхагІа хьадара йолча торонех.

Цу дерригача хІамаша, кхетадеш ма-дарра, Іоткъам бу эшараша советски наха кхоачам бара. Из дош цхьакха оагІув йолаш а да: экономика дегІаахара берригача леламо цІаькха а кхы цІаькха а бакъду, хІанз эшарашка хьежжа йола «Б» группа бІарчча хьайцача экономино эффективно болх бара, материальни стимулировани тоаяра лоархІаме хьал хилар. Из-м гуш ма-дий аьнна хеталу. Цхьабакъда, плановен боахамийн органий цхьабола болхлой «Б» группа хІанз а ший тайпара балансир санна хеташ ба, из дегІайоалаяра дІахеца ахча тІера а доахаш, план тІара цхьа дисбалансаш дІаяха гІерт уж. Цу тайпарча практикана раьза хила йиш яц.

Министраша, партийни, советски, боахама болхлоша, планови органий болхлоша деррига низаш тІадахийта деза халкъо леладу товараш хьаду доакъош дегІадоагІилга сихдара.

Цу массане а бокъонца иштта из уйла а йолаш аргІанарча боахама шера а болх бергболгах се тешаш хилар дІакхайкаде безам ба са. **(ТІоараш тох).**

Массехк дош аргда аз машиностроене хьакъехьа. Вай, дувза а доагІаш, цунца дувз халкъа боахама дерригача доакъошка къахьегама овсарле лакхъелга, технически прогресс елга. Машинашъерий толамаши царна карагІдувлараши дувцаргдац аз. Уж шеко йоацаш да. Деш дола къамаьл кхычох да, — белггаларча даькъе халкъа боахама эшарел тІехьайиса йолаеннай машиностроени.

80-ча шерашка къахьегама ресурсаш кІезигагІа ебаргйолга бІарга а гуш, парте ший ханнахьа оттадир овсаре боаца кулгашца бу болх дикка кІезигбар духьа машинашъю база хьаяра дош. 1973 шерре а тІаийцаяр 8 шера лаьрхІа эшшаш йола оборудовани сихагІа хьаяра программа. Кхоачаш миштта ю из? Нагахьа санна, масала, подъемно-транспортни оборудовани хьанйцача, программо керда хьалъе оттаьча заводех цхьаь цаІ хІанз а болх бе йолаеннаяц.

Цу гІулакха бехктокхаме я эггара хьалха из программа кхоачашъяра керте латта Минтяжмаши Минстройдормаши.

Новкъостий! Хаттар оттсенца кхетаде дезаш да, боахам хьалбеча шеко йоацаши доккхийи толамаш доаххашехьа а, экономика масштабаш Іалаьмате йоккхий хуллашехьа а, кхы а сихагІа, кхы а динамичнегІа дІахьалхашкахьа аха йиш ца хулийташ йола ледара моттигаш йІаьххача хана вайна дІа ца йоахалуш хилар? ХІара хьадда кхоачамбоацар шийн бахьанашца дувца йиш я. Цхьабакъда, укхаза, КПСС ЦК Пленуме, вай дешага хьажа деза цуп принципиальни оагІорахьара, керттерчоа, бІарзагІчоа тІаерзае еза уйла.

ХІаьта хІанз керттердар сенах латт аьлча, из латт, еррига экономика интенсивно дегІаухаргйолча рельсаш тІа оттаелга центральни боахама органаша, министерствашеи ведомствашеи шортига чакхдоаккхаш хиларах. Царна мегадац балха хьокхамий дикал эшшача тайпара тоаелга, Іилма-технически прогресс сихъелга вІаштІехьдаккха. Цигара хьаувтташ я сихагІа дегІаухаргйола экономика юхакъуьлаш йола халонаш.

ДІахо новкъоста Л. И. Брежнева белгалдаьккхар плановии боахамеи органий практически болх актуальни экономически декхараш кхоачашдара парте оттаьча установкаша дІадехача доккхийча гІулакхий боарам тІа боаккхаш айбанза баргбоацилга.

— Цу дерригне а, — йоахар дІахо новкъоста Л. И. Брежнева, — практически гІулакхий хьалхарча плане оттаду управленчески, организационни хьисапера дешаш. Аз яхар кулгалдеча боахама кадрай персональни бехктокхам лакхбелга, тІаийца решенеш кхоачашъяра лаьрхІаи дикеи тІахьожам оттабелга, хІаьта, нагахьа санна шерагІа оале, — халкъа боахама деш дола кулгал дІахо эргадаьккха тоаделга да.

Еррига вай решенеш уйла яьча, хаьддача организационни гІулакхашца бакъъеш хила еза. Деш дараш фу да, мича, маца де деза, балха цу участкана хьалхара жоп лур хаьдда мала ва, кхоачашдаьдий хьожар — юха а иштта хаьдда — мала ва. Доал деча аппарата хІара звенона шаьра бІаргаго деза лоархІамегІа дола боахама дешаш къестадечара ший лоархІами моттиги.

ДукхагІа хьадеха деза министрашкара, доакъой, къаьстта а сaготагІа дола дешаш хІанз а тІехьа шортига къестадеш долча доакъой, кулгалхошкара. КПСС ЦК секретариато, СССР Министрий Совето, цар отделаша, моттигерча партийни советскии органаша тІаийца решенеш кхоачашъяра лелама лоаттабу тІахьожам чІоагІбергбола, шоашта тІадехка гІулакхаш кхоачашделга Іалашдеш боацарий персональни бехктокхамах дола дешаш шоай ханнахьеи ирен дувцаргдола гІулакх оттаданза даргдоацаш лаьрхІад Политбюрос.

Духхьал ишта хІана латт дош? Латт. КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советеи дуккха соцамаш, ала деза, шоай ханнахьа кхоачаш ца дендаь. Цигара хьадоагІаш да, кхы мел дараш шоаш долаш, шн хІама.

Хьалхара дар, — сов атта хетацал - теш цхьаболча боахама кулгалхошта партен правительстваи решенеш? Халахете а, из иштта долаш да. ХІаьта шоллагІа дар, — тІаийдеш дола соцамаш массаза а хулий-теш доагІача тайпара Іомадий, планаца, финансовии материальнии ресурсашца дийзе? ВІалла аьттехьа а хилац массаза. Из а вож а — шаккхе а планагІа боахам лелабарца тарлургдолаш дац. Цу тайпара хьал тоаде деза.

ХІанз тІа-тІа чІоагІагІа хоалу халкъа боахам дегІаболабара керттерча проблемай цун эффективность дІахо лакхъяра позицешкара кІоаргга, массе оагІорахьара анализ янза яргйоацилга.

Эффективностагахьара реальни лостам вай, массане а, кхетадеш ма-дарра, планированегара дІаболалу. 1979 шера апреле вай мехко белгалдоаккхаргда эггара хьалхара пхе шера план тІайийца 50 шу дизар. Цу юкъа йоккха, халкъа боахам планагІа дегІакхувлара дуккхача даькъе ший тайпара кхы йоаца опыт Іоаьвй. Цхьабакъда, вахар цхьан метте латтац. Кердача декхараша дІадех керда решенеш тІаийелга, берригa планови болх вІаштІехьбаккхарца творчески никъ лелабелга.

Дукха ха йоаццаш КПСС ЦК Политбюрос къаьстта соцам тІанйцар СССР Госплана хьакъехьа. Цун бокъонаш шеръеш я, координационни лоархІам боккхагІа хул. ЧІоагІа лоархІаме да, соцамо болх эргабаккха аьнна оттадаьр формальность а яь дІа ца дахийтар. Дикалга диллача кердача боарамга кхоачабеш айбе беза планироване боарам ше. Цунца дувзаденна кІоаргга уйла а еш Госплано терналде деза дуккха экономически дешаш, уж кхоачашдара тІадолха нийсагІа дола наькъаш лаха деза, чІоагІа бехктокхам а хеташ леладеш дола гІулакхаш инициативаца, творчески деналца цхьана тар а деш.

Из доккха а чоалхане а гІулакх да. Цхьабакъда, из тІехьадаха йиш йолаш дац. СССР Госплано кастта хьачуяла еза 1990 шерага кхаччалца йола перспектива. Цу тІа а, 1979 шера а дуккха болх ба бе безаш хьатІайоагІача пятилетка проект кийчъяра. ТІаккха юххьанца денз нийса лостам лаца беза цу балха тІа.

Кердача пятилеткана гарга долх вай дикача кхоачамца. Мехка цІаккха а хиннаяц хІанз миссел низ болаш экономически потенциал, иштта дегІаена промышленность, Іилма, техника. Шеко яц юрта боахам айбара хьежаеча средствах юха хьахулаш дар хІара шера лакхлуш хургхиларах. ТІехьтІехьагІа мехка дукхагІа луш хургья СибарегІе, Гаьнара Малхбоале,, Къилбаседе. Шерлуш йоагІа дунен экономикера вай позицеш. ЧІоагІлу вежарашха вІаши гІойле йолаш СЭВ мехкашца цхьана леладу гІулакхаш. Лоацца аьлча, керда экономически социальни декхараш кхоачашдеш чІоагІача, аз-м аргдар, тешамеча лардах коггІортолга е йиш йолаш да вай. **(ТІоараш тох).**

Цунца цхьана, ца лаьрхІача далац. 80-гІа шераш доладаларца экономически дегІаахара интенсивни факторех кхы чІоагІагІа когІортолга е езаргья, хІана аьлча кхыйола фактораш чІоагІа готлуш йоагІандаь. Из доагІа эггара хьалха керда къахьегама ресурсаш юкъейоалаяра йолча торонашта. Из доагІа Іалама ресурсашта а: цар кхоачамаш вай мехка Іалаьмате доккхий да, бакъда уж карадерзадара тІа-тІа дукхагІа капитальни вложенеш дІаяхийта езаргья.

Цу дерригнеша хьахьокх план КПСС ЦК соахкарча декабрьски Пленумо оттадаь декхараш дизза чулоацаш хила езалга: вай халкъа боахаме долаш мел долчох дикагІча тайпара пайда эцар.

Из фуд аьлча, керда пхе шера план кийчъеш вай беш болча берригача балха юкъмоттиге производстве юххера а хьахулаш долчоа уж дахара эггара эффективнегІеи экономичнегІеи дола наькъаш лахара гІулакх тІадерзаде дезилга да.

Из да дІахо, отраслешта юкъерча санна отраслешта чурча а пропорцей кхы а чІоагІагІа теркам бе безарг болга. КІезига дац укхаза кхоачашде ха хьатІакхаьча дешаш.

Царех дувцаш, новкъоста Л. И. Брежнева теркам тІабахийтар металлурге бедала база, дуккха химически производстваш дІахо дегІайоалаянза, металлообработка еча оборудоване парк кхы а сихагІа керда яккханза, хІаьта иштта инфраструктура — наькъаш, транспорт, бувзам — дегІайоалаянза яргйоацаш хилара. Уж дешаш лоархІаме хилар белгал а доаккхаш, новкъоста Л. И. Брежнева белгалдир уж дерригаш а вай планашкеи практически гІулакхашкеи йоагІаш йола моттиг дІалоацаш хила дезилга.

Эффективностага бода никъ, юххера а, Іилма-технически прогресс сихъярах дІакъаста йиш йолаш бац. Укхаза вай толамаш дерригача дуненна довзаш да, бакъда халкъа боахама дуккхача доакъошкара хьокхамаш хІанз а йолаш йолча торонел лохагІа да. Принципиально керда Іилман идеяши технически решенеши халкъа боахам дегІабоалабара керттерча лостамашка инзаш вІашагІтохар — цу гІулакхашта тІадерзаде деза шоай низаш вай Іилмахоша, СССР Іилмай Академе, Іилмаи техникан дешашта йолча Паччахьалкхен комитето. Цу хана, бакъдар аьлча, йоакхо е еза Іилма ше дегІадоаладара а цунна эшарий а.

Планировани тоаелга дІадахьа деза еррига боахама механизм эргаьккха тоаеш деча гІулакхашца цхьана. ЙоагІаш йола предложенеш кийчъеш я СССР Министрий Совет, хІаьта из болх лоаццача ханашка чакхбаккхар лоархІаме а да.

Лоацца аьлча, планированеи доал дареи боарам лакхбари, хІанзарча этапо — дегІаенача социализма этапо — дІадехарашка хьежжа из дІанийсбари да хьалхашка латта декхар.

Керда пятилетка кийчъелга, цу тайппара — СССР Госплана, республикашта, министерствашта — вайна массанена цІенхаштта, чІоагІа бехктокхаме экзамен я. Ма-дарра аьлча, парте XXVI съезд кийчъяра беш бола болх из хилар лаьрхІача хІаьта а. Цун уйла е еза тахане а, новкъостий! **(ТІоараш тох).**

1979 шера плана проектах цІаькха а белгалдаккха безам ба са: СССР Лакхехьарча Совета сесси хинначул тІехьагІа чакхъяргья ресурсаш дІаекъара, цу е вокх заданей дукхала хьакъехьа дискуссеш яра ха. Проектах план хургья. Планах закон хургда. ТІаккха берригача вай балха — массово-политически а организационни а — дозала юкъмоттиг кхыча наькъ тІа яргья: план кхоачаши тІехкхоачаши яра фу де деза.

Пятилетка итогаш, укх Пленуме дувцаш дола декхараш кхоачашделга парте берригача звеньяй денал дІахо лакхдарах, хІара коммунист инициатива йолаши бехктокхамеи хиларах дукхагІча даькъе тийша хургда. Халкъа творчески низаш кхы а чІоагІагІа оарцагІдахар, экономически дегІаахара керда резерваш лахари царех пайда эцари — из тахан еррига партийни организацей, парте берригача членнй балха лардий лард я. **(ТІоараш тох).**

ХІанз пятилетка диълагІа шу хьатІакхоачаш латтача хана хІара партийни организаци, хІара партийни комитет декхарийла я этта хьал дика довзеи малагІа опыт балха юкъейоалае еза, хІаьта малагІа балха формаш къаеннай а эффект ца луш а я, толаме хьалхашкахьа дахара новкъарле еш дола кхоачамбоацараш дІа мишта доахаргда къоастаде.

Цу тайпара анализ яра, партийни низ тІаберзабе беза керттера моттигаш белгалъяра йола тІехдика торо я хІанз парте чакхйоаккхаш йола отчетно-хоржамий кампани. Из дика вІаштІехьъяьккха, хьинаре дІайода. Коммунисташ чІоагІа хьинар айдаь, XXV съезда решенеш, иттлагІча пятилетка заданеш ма-могга дикагІа кхоачашъе чІоагІа хьашт долаш хилар хьагойташ ба.

ЛоархІам болаш да цу тайпара лостам а болаш районий, городий, окружной, областной, краевой партийни конференцеш хилар а. Парте еррига звеньяш кхы а чІоагІагІа кийчъенна, кхы а дукхагІа чІоагІъеннеи болх бе могаши хургйолаш чакхъяккха еза из кампани.

Вайга йолаш я социалистически яхь санна бола къахьегама толамаш дебадара, тохкамех чакхбаьнна низ а. Ший дІаяржаргеи кІоаргалгеи диллача бокъонца дерригача халкъа яр а хинна дІаэтта йолча яхьо хадданза хьаю творчески къахьегама образецаш, мехка экономика дегІайоалаяра доккха новкъостал ду.

Бакъда, яхьаш а бе-бе я. Вайна эшац яхьа хьакъехьара гІари даьсса хабараши. Вайна эш хІара къахьегамхо, хІара къахьегама коллектив ший болх тоабе чІоагІа хьашт долаш хилар. Вайна эшаш яц хьадагалийца «починаш». Вайна эш гІулакхаца вІаштІехьъяьха бокъонца дуккхача наха юкъера хьаьянна, миллионаш нах хьоабе, цар дегаш ураоттаде могаргдолаш йола инициативаш. Царех цаІ — тІехьабусараш боацаш бе болх. Духхьал ужжамо гІулакхаш да дІадоаржаде дезараш. **(ТІоараш тох).**

Яхьа кулгалдар, кердадар, прогрессивни дар юкъедоаладар — дийна, сеца латтилгем консерватизми лоалуш доаца гІулакх да. Хьалха латтача коллективайи цхьацца болча новаторийн практика — из балха формашкеи методашкеи, технологе, доал делга вІаштІехьдоаккхача бокъонца гІулакх хувцар да. Укхаза эш аьннар чакхдаккхар, хьинар кхо ца дар, шо раьза дале, — къонахчал а. Укхаза цхьаза юххьанца денз ше юха Іомавала везаш а из кхычаргара хьадеха дезаш а хул. Кердачох унзарвувлаши кхераши волчо дегІаахар юхадетт. Из теркал де доагІа кадрай — боахамий а партийни а — мах бе ча хана.

ДукхагІа гІулакхах кхеташ, хоадам боллаши сиххеи из кхоачашдеш — иштта хила яхаш хьийхад вайна В. И. Ленина. Цунга хьежжа вІаштІехьбаьккха хила беза боахама, организационни, хІаьта хьашт дале, кхы кІезигагІа боацаш массово-политически идеологически болх а.

Сел дукха ха йоаццаш Политбюро дийцар идеологически балха дешашта хетадаь КПСС ЦК даьхка письмош. Коммунисташеи парте боацарашеи язду тІеххьарча шерашка из кердача боарам тІа боалаш айбеннаб, яхаш. Амма дуккхача письмош тІа белгалдоах, укхаза, моллагІча гІулакхе а санна дІадехараш дегІаух, декхараш чоалхане хул, хІаьта карагІдаьначох хІанз кхоачам хилац. ХІаьта идеологически балха тІехь динза дисарех, тІехьадисарех доккха зе дала тарлу.

Цу тайпара дош оттадара раьза хила деза мотт сона. ЧІоагІа, лакха говзал йола пропагандистски аппарат йолаш да вай. Бакъда, хала хете а, из аппарат массаза лерттІа пайда эцаш лелаяц. Боахамен социальни вахарен кхоачашъе ха хьатІакхаьча проблемаш ювцаш йола принципиальни, йоккхий выступленеш эшаш йолга хоалуш да. КІезига хилац тешавеш йоаца, цІенхаштта уйла еш кийчъяь йоаца газетий материалаш, телевиденен радио гІоллара передачаш, е хьаькъала а е дега а цхьаккха хІама луш доацача юкъарча дешаех хьалъйинкъа хул уж.

ДІахо новкъоста Л. И. Брежнева дийцар арахьарча политика информаце дешаех, цун цхьадолча кхоачамбоацарех.

Дунен халкъашта юкъерча гІулакхий информаци, белгалдаьккхар цо, оперативнегІа, дикагІа кхетаергйолаш, хоадам боллаш долча бакъдарех йиза хургйолаш, хІаьта дунен халкъашта юкъера комментареш, оалаш ма-хиллара, событей йІайхача лергагІа ухаргйолаш а уж вІашагІтохаргйолаш а гІулакх вІаштІехьдаккха деза ха хьатІакхаьчай. Массанена довзаш дараш хьалха ца а доахаш дунен халкъашта юкъерча вахара бакъдарий кІоаргга, аргументированни анализ яр — из да вайна эшар! **(ТІоараш тох).**

Советски саг хІанз, хьалха цІаккха ца хиннача тайпара, политика дика кхетаеш а хьинаре а ва. ЗаконагІа доагІаш да цо массови информаце средствашкара лІоагІа дІадехаш дар. Идеологически фронта болхлой декхар — балха дикал, эффективность лакхъяр, цун формаши методаши эргаьха тоаяр. Политбюрос вІашагІъеллай лаьрхІа комисси уж дешаш къоастадергдолаш а идеологически, массово-политически болх тоабара де дезараш белгалдергдолаш а. Из пайдане хургда мотт сона. **(ТІоараш тох).**

Новкъостий! Шеррача фронтагІа хьалхашкахьа долх вай. Вай мохи дІабІархьежаше а эргабоалаш боагІа. Вайна карагІдувларий боарамаш Іалаьмате доккхий да. КІезига яц вай проблемаш а. Вайна уж йовз, уж къоастаяра тІехьа хадданза болх бу вай, хІаьта уж къоаста а ергья вай. **(ДІахьдаь тІоараш тох).**

Мах баь варгвоаца политически капитал — парти кхотаялар, партен халкъей цхьоагІо — йолаш я советски общество. Цо торо хулийт парте XXV съездо оттадаь исторически декхараш кхоачашдеча, машара гІулакхи халкъий кхерамалеи чІоагІъяра тІехьа, марксизма-ленинизма идеяш котъяхара тІехьа лоаттабеча къовсаме вайга хьежаш керда толамаш хиларах чІоагІа тешам бенна хилар дІаала.

(ДІаьхдаь тІоараш тох).



КРАСНОЯРСКИ КРАЙ. Енисей тІа гидроэнергетика гигант — Саяно-Шушенски ГЭС — хьалъерий балхаш сихденнад. Укх шера декабре йолаялийта лаьрхІа я 640 эзар киловатт мощность йола цун хьалхара агрегат. Енисейски сооруженеш хьалъеча чуеттай кхо миллион совгІа кубометр бетон. Октябрь бутт болабелча денз ГЭС-а водохранилище хий Іоадеш латт. Турбина болх бе йолаялийтара цига Іоаде деза 1,2 миллиард кубометр хий.

«Электросила» яхача Ленинградски объединене специалисташ эггара хьалхара генератор вІашагІъйоллаш боахк.

СУРТАШ ТІА: 1. «Комсомольская правда» яхача газета цІерагІа плотникийбетонщиктий хьалхалатта комсомольско-нагирхой бригада. Цунна керте латт коммунист М. П. Мащенко (юкъелаттар). ГЭС-а керттерча сооружене управлене эггара хьалхара гидроагрегат ханал хьалха болх бе йолаялийтара тІехьа яхь лелаеча коллективашта юкъе массехк бетта хьалха латташ хьайоагІа из. 2. Плотина хий Іоадеча даькъа лохехьара бьеф.



Ю. БАРМИНА сурташ.
ТАСС фотохроника.

ХЬАЛХА ЛАТТА ОПЫТ — МАССАНЕНА

Укх деношка «Сунжанефть» мехкдаьттеи гази йоаккхача управлене хьалхалатта опыт Іомаю школа гулъелар. Цига дакъа лоацаш бар «Октябрьнефть», «Старогрознефть», «Горскнефть», «Малгобекнефть» мехкдаьттеи гази йоаккхача управленей специалисташ, къахьегам Іилман ларда тІа вІаштІехьбаккхараи Іилман-технически информацен отделашкара, Центральни Іилман-технически библиотекера, кхычахьара болхлой.

Школа Іомаеш хилар «Сунжанефть» НГДУ А. М. Махнычева керте латтача кІоаргача скважинашта ремонт еш йолча бригада балха опыт.

Іалаьмате доккхий технико-экономически толамаш карагІдувлача цу бригада балха опытах лаьца дийцар «Сунжанефть» НГДУ скважинашта капитальни ремонт еча цеха начальника Л. И. Войтова.

Хьалхалаттарий балха опыт Іомае баьхкараш хІанз А. М. Махнычева бригадо болх беча № 59 йолча скважинага хьажа баха хилар. Бригада хьалха латта балха опыт кхычарна йовзийта могайир гулбеннараша.

С. БЕРДОВ.

ТОЛАМАШ ДОАХ

Дика къахьегама хьокхамаш гойташ хьайоагІа укх шера тха боахамера Галдин Александр Михайловича кулгалдеш йола бригада. Хий ца дуллача 440 гектарах хІаранена тІара юкъера лаьрхІача 28,3 центнер ка бола ялат чудера цу коллективо, план 21,9 центнери социалистически декхар 25,4 центнери хиннача. Къаьстта дика хьийкъар кІа. Из хІара гектара тІара 30,7 центнер даьлар.

КарагІдаьначох кхоачам баь Іе дага а боацаш, хургболча хьувкъама ма-хулла дикагІа лард йолла гІерташ болх беш ба хІанз бригада къахьегамхой. Итт дийнахьа дІайийна баьлар уж 440 гектара тІа гурахьа юв культураш.

Ханал дикка хьалха кхоачашъяь яьккхар паччахьалкхенга ялат дохкара кхаь шера план а. Иштта, лаьрхІар 10660 тонн йолаш 11333 тонн ялат дехкар паччахьалкхенга.

Толамца чакхдоаккхаш латт ер шу боахама хьайбаш леладераша а. Паччахьалкхенга шура йохкара план кхоачашъяьй 18 ноябрь тІакхоачаш. Цу дийнахьа паччахьалкхенга ехкар план 3100 йолаш 5208 тонн шура. Дукха хІама дисадац дулх дохкара план кхоачашъяь бовла а.

Шоай декхарех къаьстта дика лоархІабеш хьабоагІа укх шера Черкасов Николай Дмитриевича кулгалдеча № 2 йолча шурий ферма къахьегамхой. Шера планагІа 2130 килограмм яккха езаш хиннача хІара Іаттагара юкъера лаьрхІача 2275 килограмм шура яьккхай цар. Цу гІулакхо вІаштІехьдалийтар паччахьалкхенга шура йохкара план 15 октябре кхоачашъе. ХІаьта 18 ноябрь тІакхоачаш ехкар 11115 тонн хилар, шера план 10310 центнер йолаш.

Цул совгІа паччахьалкхенга хьайбай продукци йохкара кхаь шера план кхоачаш а яь, хІанз диълагІча шера чотах болх беш я ферма коллектив.

Колхоза фермашта юкъе яьржача яхье шоллагІча моттиге я Дукаев Ваха Мухтаровича кулгалдеш яр. Шера планал совгІа паччахьалкхенга цу ферма коллективо шура йохка хІанз бутт совгІа ха я.

Дояркашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха я кхоалагІча фермера Мадагова ЗулпаІ. Шера план 1970 йолаш хІара Іаттагара 2518 килограмм шура яьккхар цо итт бетта., Яхье шоллагІча моттиге йолча Буняева Ольгас итт бетта 2521 килограмм шура яьккхар шера план 2500 йолаш.

Цу толамашка кхача вІаштІехьдалийтад эггара хьалха колхоза еррига коллективашта, паха юкъе шеррен лерттІеи социалистически яхь йоаржаяро, цун ший ханнахьа итогаш еш, дикагІбола болхлой морально а материально а белгалбоахаш хиларо.

ИттлагІа пятилетка дикала пятилетка хилара тарра боккха теркам тІабохийт колхозе паччахьалкхенга йохка шура хьаьнеи цІенеи хилийтара. Цу гІулакхо вІаштІехьдоалийт йохкача шурах 65—67 процент цхьоалагІча классах хилийта. Ер шу доладелча денз ехкача шурех 16870 сом ахча деннад колхоза из бахьан долаш ший маьхал совгІа.

Паччахьалкхенга дулх дохкара шера планаш хІанзле тІеххоачашъе вІаштІехьдаргдар, нагахьа санна хьакхарч лелаераша шоай болх тоаборе. Хьакхарч ебара а дулх даккхара а планаш кхоачашъе карагІдалац царна хІанз а. Бакъдар аьлча, тишъенна я хьакхарч чулатта помещенеш а. Уж хІанз колхозо ший низашца тоаеш латт. Боацаш ба опыт йола хьакхарч лелаераш а.

Кхоачамболлаш дикеи дукхеи дац Іалашду доакъар. Къаьстта кІезнга кийчду моша доакъар. Тоъам болаш кхеяц доакъара свеклаш, ябакхаш.

Уж кхоачамбоацараш доллаше а, тхо тешаш да тІаийца декхараш кхоачашдергхиларах. ХІаьта оаха укх шера лаьрхІад паччахьалкхенга планал совгІа 200 тонн шура йохка.

Б. ЧЕРВИНСКАЯ.
Сунженски района XIX партсъезда цІерагІча колхоза йоккхагІа йола экономист.



ЦЕЛИНА

> «...целина — из алхха оахам хинна Іац. Из... деррига, бахача наха лерттІа бахара, хІанзара юртбоахама производство дегІайоалаяра мел эшар да».
> **Л. И. БРЕЖНЕВ.**







Советски халкъа сийлахь-йоккхача коталонна хтаяь я Леонид Ильич Брежнева керда произведени «Целина». Патриоташта - целинникашта къахьегаме карагІдийннарех, оттадаьр чакхдоаккхаши майреи, уж хиларах, дукха эзараш болча коммунистий деналеча гІулакхех дагадоагІар язду авторо.

«Целина» яха Л. И. Брежнева книжка арахийцад политически литература издательстве.

• • •

Городе Алма-Атерча аэропорте Казахстана целинникашца КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев вІашагІкхстар (1973 ш. 14 август).

• • •

ЦІи хеза вола механизатор, Социалистически Къахьегама Турпал, эггара хьалхара целинник Леонид Михайлович Картаузов. Сийлахь-боккха Дай-мехка тІом болча шерашка фронте шаккхе ког дІабаьккха волча цун низ, денал, къонахчал хиннад наха пайдане хинна дІаотта, ялат леладечун говзал Іомаяьй цо.

• • •

Целинай ветеранаш Социалистически Къахьегама Турпал Исаков Амангельдыи (аьрдехьарвар) Демеев Жансултани Исаков Владимирца — Кустанайски областерча «Кайбагарский» совхоза керттерча агрономаца къамаьл деш ба.

• • •

Казахстана столице Алма-Ате хІанз а бахаш ба Сийлахь-боккха Дай-мехка тІом болча хана бригадни комиссара Л. И. Брежнева дезал шоай цІагІа чуййца бола Т. Байбусынова дезал.

СУРТА ТІА: Байбусынов Турсуни цун сесаг Рукья Яруловнаи Л. И. Брежнева «Целина» яхача книжка тІара оагІош ешаш ба.

ТАСС фотохроника.

ДегагІозленца накъаболх

«Грознефть» объединене мехкдаьттахойи Назрановски «Электроинструмент» завода машинашъерийи болам хьал а лаьца къахьегаш йолча «Кавказэнергомонтаж» треста Къилбаседа-Кавказа монтажни управлене Грозненски прорабски участка коллективо керда къахьегама толам баьккхаб. 23 ноябре толаме кхоачашъяьй бетта задани.

Ставропольски ГРЭС-е болх бе йолайолийтача объекте 300 эзар киловатт совгІа электроэнерги я. Шоай низи хьнари ца кходеш къахьегаш я Алиев Курбана слесарий бригада, прораб Валентин Котов керте а волаш.

Дукха балхаш даьд вай республикан вежарашха йолча Черсий-Балкхарой республикан энергопредприятешка.

Социалистически яхье хьалхле лелаераш я Рузавай Николай, Салжаник Филиппа бригадаш, электросварщикаш Попов Виктор, Индербиев Денис, участка ветеран Юртаев Петр, прораб Габарашвили Захар, иштта кхыбараш.

Энергетикий дукхача обрядашца цхьана хІанз Нохч-ГІалгІайчен энергомонтажникаш кийчлуш ба Ленински плана ГОЭЛРО 58 шу дизара сийлена накъабаха.

Х. СУРУДЖАНЦ.

Мишта кхоачашду социалистически декхараш

КАРАГІДАЬДАЬННАРАШ ДІАЧІОАГІ А ДЕШ

Дикача балха хьокхамашца чакхдоаккх иттлагІча пятилетка кхоалагІа шу МагІалбикерча бурувдеттараша. Цунна тешал ду укх шера хьалхарча итт бетта баьча балха итогаша. Мехкдаьтта лехараша бурув техад 19511 метр, планах 18100 метри социалистически декхарех 18940 метри йолаш, вешта аьлча, из хул планал совгІа 1411 метр.

Иштта тІехкхоачашдаьд мехкдаьтта лехараша скважинаш бурув теха яхара декхараш а. Шера планах ийс скважин бурув теха яккха езача оаха йистеяьккхай 10. Цу даькъе тха коллективо ханал хьалха тІехкхоачашдаьд пятилетка кхоалагІча шерара социалистически декхараш.

Ийс бетта итогех бурув тохача балхашка дІадодачун кхомбаьб 616 эзар сома. Из хьокхам кхы а лакхагІа хургба итт бетта лоархІамаш даьдаьлча.

Бурув тохача пхе бригада коллективаша толаме кхоачашъяьй пятилетка хьалхарча кхаь шера планаш. Уж я Галаев Іаьлас, Галаев Іийсас, Хантемиров Галимзяна, Сальников Александра, Каюшников Бориса кулгалдеча бригадай коллективаш.

Кхаь бригада коллективо къовсам лоаттабу иттлагІча пятилетка декхараш диъ шера кхоачашдара тІехьа. Цу социалистически яхье хьалхарча моттиге латт Г. Ш. Хантемиров керте вола бригада. 168-ча скважина бурув тохаш я из коллектив. Эггара хьалха туха кІалхарча юра тІоанашка мехкдаьтта «да, е дац» аьнна жоп дала дезаш ба цу бригадера бурувдеттараш.

Пхе шера планагІа 5250 метр бурув тоха дезача, хІанзале 4630 метр бурув техад Г. Ш. Хантемирова кулгалдеча бригада. Пятилетка кхоачашъяра кхы а 620 метр бурув тоха мара дезац цу коллектива. ХьатІадоагІача шера из цу коллектива вІаштІехьа а даргда.

Пятилетка диъ шера кхоачашъяра тІехьа цу коллективаца социалистически яхь лелаю Харбижина 15-ча скважине бурув тохаш йолча Картоев Іийсас кулгалдеча бригадои 19-ча скважине бурув тохаш йолча Галаев Іаьлас кулгалдеча бригадои.

Дика да цар балха хьокхамаш. Масала, ер пятилетка йолаелча денз Галаев Іаьлас кулгалдеча бригада коллективо бурув техад 8824 метр, пхе шера планах 12271 метр йолча. Пхе шера планах 9655 метр йолча хІанзлехьа 7775 метр бурув техад Картоев Іийсас кулгалдеча бригадо а.

Укх шера итт бетта план кхоачашъеча эггара дикагІа хьокхамаш даьхад Каюшников Борис Андреевича кулгалдеча бригадо. Итт бетта план 2834 метр йолча, укх шера цо бурув техад 3032 метр. 240 эзар сов лохдаьд бурув тохача балхашка дІадодар. Цхьан станокаца бурув тохара сухал 505 метрага дІакхоачаяьй цу коллективо, планах 472 метр йолча.

Дог гІоздоаккхаш да цхьаькха а. Нагахьа санна хьалхарча шерашка бурув тохача балхий планаш кхоачаш ца еш дуккха коллективаш хиннаяле, хІанз ерригача бурув тохача бригадай коллективаша кхоачашъю балха планаш, технически бахьанех укх тІеххьарча хана план кхоачаш ца еш йола Галаев Іийсай цхьа бригада дІаяьлча. Цу коллективо эггара хьалхарчарца кхоачашъяьй кхаь шера бурув тохара план.

Иштта дика къахьегама толамаш дахара ларде латт парткомо, буркомо, комсомола комитето коллектива хьалхашка латта декхараш толаме кхоачашдара берригa бурувдеттараш оарцагІбоахаш, лаьттан ченаш техкарашта юкъе шерра «хІара балха денна — дикала Знак!» «Улув цхьаккха а тІахьавусар воацаш» болх бара тІехьара социалистически яхь йоаржаш чакхбаьккха организационни а политически а болх, берригача бурувдеттарий хьинаре къахьегам.

Тха бурув деттача балхий управлене коллективе цу девизех социалистически яхь лелаю кхойтта бурув тохача бригадо, 52 бурувдеттарий смено, новкъостала йолча ерригача цехаша, службаша, къаьст-къаьстача болхлоша.

Бригадашкеи, цехашкеи, управлене отделашкеи балха итогаш ю хІара дийнахьа, гойтама экрана тІа хьалтох хІара болхлочо, смено, бригадо баьча балха хьокхамаш.

Бригадаштеи цехаштеи юкъерча социалистически яхьа итогаш ю хІара бетта. Хьалхашка латта декхараш кхоачашдеча карагІдаьннараш а дІахо де дезараш а дувц коллективай собранешка, дІахо болх тоабара наькъаш белгал а доахаш.

Хьалххехьа а чІоагІъяьй социалистически яхье дикагІа толамаш даьха коллективаши къаьст-къаьста болхлойи морально а материально а белгалбахара бокъонаш. ВІаштта кхаь бетта дикагІа хьокхамаш даьхача бригада коллективана лу карара кара тела ЦІе байракхи 400 сом ахчан совгІати. ШоллагІа моттиг яьккхача коллективана — карара кара тела ЦІе вымпели 300 сом ахчан совгІати, хІаьта кхоалагІа моттиг яьккхачоа — 200 сом. Цул совгІа уж коллективаш дІаязъю управлене Сийлен улга тІа.

Иштта морально а материально а белгалйоах кхаь бетта дикагІа хьокхамаш даьха сменаш а. Эггара дикагІа болх баьча смена коллективана лу хьалхарча ахчан совгІати (70 сом) ЦІе вымпели. ДІахо дикагІа хьокхамаш даьхача шин смена коллективашта 50 сом долаш ши совгІат, кхоалагІа моттигаш яьхача сменай коллективашта 30 сома совгІаташ.

Дика вІаштІехьъяьккха лелаю тха коллективе «профессех дикагІвар» яха цІи яккхара тІехьа яьржа социалистически яхьа. Цу яхье кхаь бетта хьокхамех котало яьккхачоа лу совгІата 20 сом, Сийлен улга тІа дІа а язбеш. Иштта белгалйоал дикагІа болх баь цехаши, отделаши, группаши. Царна а лу ахчан совгІаташ, Сийлен Улга тІа дІа а язбу.

Социалистически яхье дукхагІа хьалхара моттигаш яьхай Іаьласи Іийсаси ГалаевгІар, И. А. Атарщикова, Г. Ш. Хантемирова, М. А. Хадзиева кулгалдеча бурув тохача бригадай коллективаша, В. П. Григоряна, А. Хадбиева, В. Абозина, дукхача кхыча сменаша. «Профессех дикагІабараш» яха цІи лелаю бурувдеттарий гІончаша О. Яндиева, А. Алиева, слесараша И. Бабенкос, Х. Бокова, монтажника И. Карпенкос, кхы дуккхачар.

ХІанз укх сахьате МагІалбикерча мехкдаьтта лехарий керттера декхар да туха кІалхарча юра тІоанашкара мехкдаьтта гучадоаккхилга. Цунна лаьрхІа ялх скважина бурув тохаш я тха коллектив.

КарагІдаьнна дикадараш дІачІоагІ а деш, дІахо йодача хана кхы а дикагІа балха хьокхамаш дахара, укх пятилетка коллектива хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашдара тІехьа хьинар кхо ца деш къахьегаш ба МагІалбикера бурувдеттараш.

Хь. ХАМУРЗИЕВ,
МагІалбикерча УБР буркома председатель.

ЮРТАШКАРЧА ГІИШЛОЙ ПРОЕКТИРОВЩИКАШ

Дукха проектни балхаш ду «Грозгипросельхозстрой» института коллективо. Из я юрташка гІишлошта йола генеральни проектировщик. Цун чертежех хьалъяь а хІанз юрташка хьалъеш а я бІаьш тайп-тайпара объекташ.

КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума решенеш ларде а лувцаш института коллективо шийи деррига низаш тІадерзадаьд юрташка бахача наьха хьашташ дизза кхоачашдара. Института проектировщикаша де деза балхаш дукха да. Цар проекташ уттаю Къилбаседа-Кавказа автономни республикашка, РСФСР Нечерноземни областашка, Архангельски, Свердловски областашка хьалъеча гІишлошта. 800, 1200 бежана лаьрхІача хьайбай комплексашта, дулха доахан кхабара йолча комплексашта, культурно-бытовой объекташта, иштта наха чубаха хьалдеча цІеношта. Укх шера наха шоаш хьалдеча цІеношта а проекташ уттаяьй цар. Уж уттаю бахача наьха демографически состави моттига климатически хьалаши теркал а деш.

ХІанз проектировщикий коллектив болх беш я дІахо а хьайбай продукци йоаккхилга дукхагІа хилийтара, КПСС обкома бюро соцам кхоачашбара йола проекташ уттаю комплексни отдела коллективо. Иштта дувц цох лаьца отдела начальника В. Я. Белостоцке.

— Оаха кийчъеш я откормочни площадкай проекташ, керттера теркам оаха тІаухийтт технологеи дулха доахан кхабара производство вІаштІехьъяккхарен дешаш комплексно къестадара, халача балхашта механизаци яра, зооветеринарни бокъонаша дІадехар нийса леладара, къахьегама хьалаш ма-хетта хилийтара, болхлошта салаІа моттигаш фермашка Іалашъяра.

— Оаха проекташ кийчъю город Подольскерча Іилматохкама института коллективаца цхьана, хІаьта уж практике миштай хьежа а техка а я. Укхаза ларде лувц вай республикера Іалама-климатически хьалаш. ХІанз тхо проекташ уттаеш да «Загорский», «Сунженский», «Красноармейский», «Гвардейский», «Шалинский» кхыча совхозашкарча откормочни площадкашта. Технико-экономически даькъе чІоагІа пайдана я уж.

Масала, цхьан бежана моттиг кийчъярга дІадодар 300 сомага кхоач, цхьан болхлочо гІулакх де дезаш дар 500—600 бежан да, цхьа центнер дулх тІакхетийтарга дІайохийташ йола ха ши сага-сахьат да, тІакхетача центнер дулхага дІадодар 80—90 сом да.

Дукха энерги дІаахийта объекташ хьалъяра йола проекташ увттаеча хана термальни хих пайда ийбергболаш проекташ уттае гІерт институт. Уж хиш вай республике дукха да. Института проектех хьал а яь болх беш я Грозненски шурий совхозера 12 эзар хьакханна лаьрхІа хьакхарч кхоаба ферма, Червленни юрта хьалъяьй «Буруны» яха поселок, «Тепличный» совхозе болаш ба 6 гектар моттиг дІалоаца теплично-парниковни боахам.

Термальни хих пайда ийбе болабаларо торо хлийтар котельнеш хьалъе ца езаш гІулакх де, цо ах миллион гаргга сом пайда бу.

Института цхьаккха проект оттаяц вайна гонахьара Іалам лорадара дола дешаш ларде ца лувцаш. Укхаза хьалхарча аргІанна латт производственнии боахама-фекальнии хиш цІенделга, цул тІехьагІа мара уж дІа а дахийтац. Цхьайолча хана гІишло хьалъяра йолча моттиго массехк гектар лаьтта дІалоацаш моттиг а нийслу. Цудухьа укхазарча лаьттан тІера хьаьнагІа бола тІоа рекультификаци яра кхычахьа дІа а бихье Іобулл. Кердача проектех гІишлош хьалъеча а йолаш йолчарна реконструкци еча а гонахьара Іалам лорадара дукха балхаш ду институто.

— Оаха деш дола балхаш Іалаьмате дукха да, — аьлар института директора Р. М. Салтамакова, хІанзарча хано дІа ма-деххара сихеи ленттІеи уж дешаш къестаде гІерт тхо. Института коллективо шийи деррига низаш тІадерзадаьд юрта боахам дІахо дегІабоалабара йола КПСС XXV съезда решенеш йизза кхоачашъяра, цу даькъе тхона доккха гІо ду новкъоста Л. И. Брежнева шийи «Целина» яхача книжка тІа еннача рекомендацешеи предложенешеи.

П. ПОПОВ.

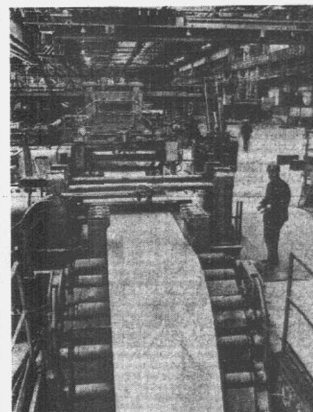
ПАЙДАНЕ СЕМИНАР

Грозне санитарни дешара ЦІагІа болх беш хилар медицински болхлой: педиатрий, инфекционистий, эпидемиологий фельдшерий республикански семинар. Цун доакъошхоша ладийгІар дифтериях, менингококови инфекцех, гриппах йолча лекцешка, дийцар бера хулача коклюш, дифтерия, столбняк санна долча лазарашта духьала прививкаш ярах лаьца.

Семинаре лекцеш ешаш хилар медицински Іилмай кандидаташ М. А. Дадиомова, В. В. Кузьменко, Г. П. Курбатов, Е. Т. Косова. Семинаре лекцеш еша баьхкача Ленинградерча Іилмахой группа кулгалхочо аьлар:

—Нохч-ГІалгІайчене хІанзчул массехк шу хьалха а хиннай со. Белгалдаккха доагІа, Москверча микробиологеи Ленинградерча берий инфекцеи институтий Іилмахошца бувзам лоаттабеш болча шун республика берий лораша дукха къахьийгад эггара зІамагІбараш тайп-тайпарча лазарех лорабар духьа.

Нохч - ГІалгІайчен лорашта боккха пайда боалаш чакхъяьккхар из семинар.



Челябински металлургически завода шийлача проката цеха хьалхарча агрегаташта комплексни опробовани еш латт. Наладочни режимагІа болх а беш эггара хьалхара продукци — мукхъюъаш йоаца шийлача проката лист — арахийцай «кварто - 1700» яхача прокатни стано, болх беш я лист тедаш йола установкаш, оасилгаш цІендераш, пачкаш вІашагІъеххараш. Шийлача проката кердача цехе долаш хургда мукхъюъаш йоаца тІехдика лист арахецара даькъе дунен практике Іоадаь мел дола дикадар.

СУРТА ТІА: болх беш я мукхъюъаш йоаца лист тедаш йола комбинированни агрегат.

Б. КЛИПИННИЦЕРА сурт.
ТАСС фотохроника.

РЕЙД

ДОАЛ ДАЬЧА КИЙЧО Я

ШоллагІа бутт болабеннаб Іана доахан чусоцадаь. Хьайбаш леладерий балха эггара бехктокхамегІа дола гІулакх да уж дика Іангара доахилга. ХІана аьлча, дукххача даькъе цох тийша да укх шера а, иштта хьатІадоагІача шера а продукташ яхарен уж йохкарен декхараш кхоачашдейлга.

Мишта вІаштІехьдаьккхад Іай хьайбаш кхоабилга МагІалбика районерча боахамашка укх шера? Цу дешага хьожаш хилар укх деношка «Сердало» газета рейдови бригада.

Тхо да «Луч» совхоза ферме. Укхаза 440 совгІа бежан да, царна юкъе 110 етт а болаш. Доахан а Іаьсий а латта моттигаш ханнахьа кийчъяьй, кхийшка цІена а йІайха а я.

ДикагІа гургдолча хьалтеха да ферма коллектива а къаьст-къаьстача болхлой а социалистически декхараш, баьча балха итогаш дІаязъеш хьокхамий улг. Йолаш я доахан кхабара рацион, балха распорядок. Уж кхоачаш а ю.

Шортта Іана кхоачам беш ферма коа дІаелла хьажкІий силос, кийчъяь йол я. ХьатІаозаш латт ча. Доахан а Іаьсий а унахцІенен онден да. ЛерттІа доаханна Іунал деш ба ферма болхлой. Деттача доаханна бІайха муж тел. Цунга хьежжа, хІара Іаттагара 4,8 килограмм шура йоаккх дийнахьен буси. Укх пятилетка кхаь шера пачхьалкхенга шура йохкара декхараш кхоачаш а даь, хІанз хьатІадоагІача шера чотах болх беш я ферма коллектив.

Иштта дог гІоздоаккхаш я дукхагІча даькъе жена яь кийчо а. Совхоза жа латтача пхе а отарашка ханнахьа кийчдаь моша а гІожа а доакъараш да. Онден дикен да дукхагІдола жа.

Цхьабакъда, кхоачамбоацараш а да боахаме. ДегІ мукъадаккха а фега ара ца доахаш, массе а хана дІадийхка лоаттаду детта доахан. ЧІоагІа эсала да вокхагІволча жаІун Темуркаев Малсага укх шерара цІунтой. ХІанзчул тІехьагІа тоаен йІоахъен езаш я цун жа латта моттигаш а.

Белггала во дІадоладаьд укх шера Іай хьайбаш кхоабилга «Малгобекский» совхозе. Таханалца лерттІа Іана кийчо яь детта доахан латта цхьа кхий мара дац цига. Доахан а Іаьсий а латта ерригa моттигаш хІанзчул тІехьагІа тоаен йоахъен езаш я.

Укх Іай кхоабаш 560 бежан да совхоза ферме. Царех 226 бетта етт ба. Тайп-тайпарча доакъарий кхоачам бале а, шура дукхагІа хулийташ бола муж кийчбац деттача доаханна. Царна Іунал дара гІулакх геттара эсала латтилга гойташ да ферма балха хьокхамаш. 490 — 560 килограмм мара яц дийнахьен буси ферме йоаккха шура. ХІара беттача Іаттагара лаьрхІача 1,7 килограмм мара хилац из.

Цхьаккха кийчо яьц Іаьсий латтача моттигашка. Чухь тІаьда а бІеха а я. Дукха Іаьсий да гІелденна кІалдиса, чагаргаш яьнна, гирз даьнна, бІарrаш лазаш, кхы дола лазараш долаш. Ханнахьа царна дарба дара гІулакха йоакхо яц ветеринарни болхлоша (совхоза керттера лор Х. Алероев). Цудухьа Іаьсий довш моттигаш я.

Иштта во да совхоза хьакхарч кхоабача фермера гІулакхаш а. Хьакхарч латтача кхойтта моттигах Іана кийчо яь кхоъ мара яц. Кхо бутт ба пана-хьакхарч латта цхьа корпус тоаеш совхоза болхлой боахка. ХІанз а тоаяь баьннабац. Ханнахьа чакхдахац эшаш дола ветеринарни гІулакхаш.

— Массехк бутт ба укхаза хІара дийнахьа эшаш йола медикаменташи биопрепараташи ца яхьа. — леткъ хьакхарч лелаераш. — Хьакхарчашта Іунал дара тоъал болхлой бац.

Шин отарашка латт совхоза жа. Таханалца Іана кийчо яра балхаш чакхдаьннадац царех цхьаннахьа а. Жа латтача хьатІаозадац Іа даккхара эша гІожа доакъар.

Кхы дикагІа лелац гІулакхаш «Алханчуртский» совхозе а. ХІанз дулха кхоабаш 4100 бежан да укхаза. Дабий-Юртарча шоллагІча отделене лоархІаш да уж деррига а. Цига вІашагІъеллай къаьстта дулха доахан кхоаба отделени. Цунга дІаденад совхоза цхьоалагІча отделенера а комплексни бригадера а доахан. Цхьабакъда, Іай кхоабаш пхеннахьа да уж, кхыметтел Кердача Реданте хьакхарчий ферме а тІехь. Цхьаннахьа дІаелла силос яц, е хьатІаэза гІожа доакъар а дац.

Тхо да Дабий-Юртарча «комплекс» оалаш йолча дулха доахан кхоабача моттиге. 1600 бежан да укхаза, царна юкъе 340 гамаж а йолаш. Гонга гІолла боагІача хоттала латт уж. Доахан кхоабаш волча Болкоев Хьамзата йоах:

— Еррал доахан латтача ферме цхьаккха тайпа доакъар дац. Кхыметтел силос а хІара дийнахьа хьатІакхахьа езаш я. Тхогара йиъ лафет низткъа мара кхеяц из хьатІаоза, хІаьта кІалхьарцар де ча дахьилга-м дувца а дезац.

Доакъар кийчду цехаш яц. Каьхата тІа-м массехк шу хьалха хьалъяь яьнна лерхІаш я уж, бакъда, болх ца беш латт. Масала, Дабий-Юртара комплекс хьалъеча хана хьалъяь яьннай аьнна дІалаьрхІа я укхазара механизированни доакъар кийчду цех, котельни. Цхьабакъда, цхьан дийнахьа болх баьбац цар, е тахан болх бе йиш йолаш а яц.

Совхоза керттерча зоотехника нов. С. Мархиева яхачох укх шера совхозе цІаккха ца хиннача тайпара моша а, гІожа а, концентрированни а доакъараш Іалашдаьд: 610 тонн йол, 2500 тонн сенаж, 2800 тонн ча, 2642 тонн ялат, 17 эзар тонн силос.

Цу ерригача силосах диълагІа дакъа мара дІеллаяц Іай доахан латтаргдолча, вож ерригa а гаьнна кхашка еллай. Из бахьан долаш хІанз, халача хана, хІара дийнахьа хьатІакхахьа деза совхозе деррига доакъар.

Садовш латтача хана кхаьчар тхо Кердача Реданте доахан кхоабача. 1300 бежан да укхаза дулха кхоабаш. ВІалла кІалхьарцарах хІама а доацаш, тІа кхоалле а йоацаш, кІал хотта а болаш, карташка латт уж. Хьаьшка доакъарах хІама дац. Чубаханза ба доаханга хьожаш бола болхлой а.

— Тахан шоашта йоагІа норма йиа даьннад ераш, — йоах цар. — Іуррехьа хьатІаенаяр тахан силос. Из ханнахьа хьа ца яхьаш моттигаш а нийслу, трактораш ехача. Кхо кІоаг ба ферме ворхІ - бархІ эзар тонн силос дІайолла йиш йолаш. Даьсса латт уж. ЙІаьхача бийсана Іодувша а йиш йоацаш хоттала латт доахан...

КхоалагІа шу да хьакхарчий фермерча канализаце болх ца бу. Из бахьан долаш массе а хана дІа-хьа вала йиш йоацаш колд латт ферма коа. Ца охьаш тел хьакхарчашта ялат а — болх беш яц доакъар кийчду цех.

— Дийнахьа хІаранена пхи килограмм йолаш ялат тел оаха хьакхарчашта, — дувц болхлоша дог лазаш. — ХІанз Іай дІайха доакъар эш. Дукхха пайданегІа хургдар оаха хьакхарчашта дІателача декъача ялатах аханех дІайха худар а деш уж кхоабаш хилча. Цу гІулакха кхоачам бац ферме, е из вІаштІехьбаккхара йоакхо еш саг а вац.

Цунга хьежжа да балха хьокхамаш а. Укх шера итт бетта планах пачхьалкхенна 800 тонн дулх дІадала дезача, дІаденнар 295 тонн мара дац. Дийнахьи буси хІара бежана тІакхийтта дозал 258 грамм я, план 480 грамм йолча; юкъера лаьрхІача цхьан хьакхийна тІакхийтта дозал 253 грамм мара яц, планах 450 грамм йолча. Цудухьа 51 процент мара кхоачашъяьяц хьакхий дулх дІадалара итт бетта план а. ХІаьта планах лаьрхІа хинначул дукхагІа хьакхий дулха центнерага 80 процентий доахана дулха центнерага 60 процентий доакъараш дІадахийтад боахаме. Совхоза специалисташа лерхІачох, укх шера планах 1040 тонн дулх пачхьалкхенна дІадала дезача, 480 — 500 тонн мара дІадала вІаштІехьдалац совхоза. Вешта аьлча пятилетка кхоалагІча шерара план кхоачашъяц ах гаргга мара.

Хатта безам ба, мишта болх бе лерхІ совхозе дІахо?

А. КАЛОЕВ,
юртбоахама управлене керттера зоотехник.
О. ЯНДИЕВ,
района керттера ветеринарни лор.
А. ХАРСИЕВ,
«Сердало» газета собкорр.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Прогресса наькъагIа

ГАЙАНА БЕЛАЖ НИЙСЪЕШ Я

Цу мехка «цIе дошув» оалаш йола бокситаш яхара дунен тIа хьалхарча моттигех цаI лоац Гайано. Бокситаша лу тIадоагIача валюта дикка дакъа, царех латт индустре кIийле. Гайанера бокситаш йоахка моттиг караерзаяра истори монополешa кхыча къамий рузкъан кхом а хам а боацаш эксплуатаци еш хиларах дола классически масал да. Дукхача шерашка бокситаш яхара доал деш хиннар яр берригa конкуренташ юстара баха мега низ бола «Алюминиум компани оф Америка» (АЛКОА). Гайана кхыметтел налог а ца тийннача цу дукхача къамий спрута гIаьрахой гIулакхаша доккха зулам дир мехка экономикана.

Бокситови промышленносте кхыча мехкий капитало хоаттам а боацаш ший мукъагIа доал дергдоаца хьал оттаде гIертарах дукхаза хIама ца хинначул тIехьагIа, Гайана парламенто решени йир ерригача бокситови предприятешта национализаци йойла аьнна. 1974 шера Гайана инициативагIа хьайир хIанз а тIехьа цо Ямайкаца цхьана хьинаре дакъа лоаца, бокситашта экспорт еш долча мехкий ассоциаци.

Бокситаш яхара национализаци яьчул тIехьагIа, хьалха цу гIулакха доал деш хиннарашта хийттача тайпара лох а ца долийташ, лакхдир республика из маьхера бедал йоахилга. Бокситаш ийераша - импортераша белгалдоаххача тайпара, Гайана бокситови предприятей продукце дикал а иштта дикка лакхъеннай национализаци яьчул тIехьагIа.

Укх шера апрель бетта Гайане хилар СССР бос болча металлурге Министерствай СССР Министрий Совета арахьарча экономически бувзамашта йолча Паччахьалкхен комитетен викалий делегаци. Цу визито дIайолайир бокситови промышленноста даькъе шин оагIоно цхьана леладеча гIулакхий юхь. Белгалйир дакъа дегIаахара технико-экономически лард а хIаьта иштта бокситаш чакхйоаха ши завод хьалъяра технически документаци оттаеча советски специалисташа дакъа лацара дешаш а.

Бокситаш яхара а уж маьхалъяхара а ерригa операцеш лелаер БИДКО («Бокайт индастри девелопмент компани») яха паччахьалкхен компани я хIана. 1977 шера июнь бетта цу компане хьаяьй бокситаш яхара йола комплекс «Гайана майнинг энтерпраиз» (ГАЙМАЙН). Йоккхалга диллача мехка шоллагIа йола город Линден я Гайана бокситови промышленноста дог лоархIаш яр.

Тха керттера декхар, йоах ГАЙМАЙН кулгалхоша, республика экономика дегIаахара тешшаме кIийле хьаяр да. Тхо гIерт производственни отношенеш хувца, юкхера а, болхлой шоай вахара хьалаш тоадара гIо дергдола къахьегама овсарле дегIайоалаярен эффективность лакхъярен средство хиларах тарра, болхлой тIахьожам оттабе. Республика эггара хьалха национализаци яьча предприятеех цаI йолча ГАЙМАЙН коллектива низ ца кхобеш къахьегаро дизза тешал ду наман ерригача Iалама ресурсашта тIахьожам оттабарах йола Гайана правительства решени нийса хилара.

Ю. УЛЬЯНОВСКИЙ,
ТАСС корреспондент.

Машари цхьана гIулакххаш леладареи духьа

ЦХЬАН ДИЙНАХЬА «МАННЕСМАНЕ ХЬОАШАЛГIА»

ФРГ йоккха промышленни объединени «Маннесман АГ» яха концерн шерра гIулакхаш леладеш я Советски Союзаца. Цо кхахьийтай, къоастгадаь аьлча, Оренбург — СССР Малхбузехьара доазув оалача газопровода эшаш хинна йоккха диаметр йола турбаш. Цудухьа чIоагIа раьза хинна тIаьйцар ФРГ аккредитованни болча советски журналисташа, цу даькъе ТАСС корреспонденто а, цIи яьккхача концерна турбаш еча заводе хьошалгIа хьехар.

Боннера йоккха диаметр йола турбаш ю завод йолча Мюльгейме геттара Iуйрийна кхаьчар тхо. ТIаккха ах сахьата завода территоре тIа гIолла голаш а йийтта, заводоуправлене здания тIадахар тхо. Укхаза духьал вера тхона производства начальник, оберинженер Фридрих Мюллер-Акст, из вар дIахо тхона хьалхаваьнна лийннар а.

— Практически хьалха укхаза хиннача къаьнача завода метта керда хьал а яь, 1977 шера болх бе йолаялийтача «Гросерeренверк Мюльгейм» яхача заводо — дийцар цо, — арахец йоккха диаметр йола турбаш, хIаьта дунен тIа эггара йоккхагIча цу профилахча предприятеех цаI я из. Ше арахецача продукцех ах гаргга Гамбургеи Бремскеи дIайохьийт цо, хIаьта цигара Ленинграде йода из.

Кизга тхов а болаш йолча Iалальмате йоккхача здане чу я йоккхий турбаш ю дика автоматизаци яь лини. Лоаме тIа гIолла хьалтIадоал тхо площадка тIа, цу тIара дIахьежача гуш да хоза сурт: прокатни цехера сома болата листаш автоматически лине тIа йолх; укхаза царех эша хIамаш йоах, тед, чухьовзаю, кхохкайолийт. Лакхера чухьежача цецвоал из дерригa а кадай, хоза, сиха, моллагIа хIама деча тайпара деш хиларах. Тешалац, хIара турба цаI ах метр диаметри ворхI тонн дозали долаш я аьлча. Цецвоаккхаш атта хьалувц уж низ болча автоматаша шоай болата «кулгашца», аргIанара производственни операци яра эшшача тайпара нийс а еш дIаувттаю. Нах укхаза вIалла боацаш санна хеталу. Хозза хьежача мара зелац хIара операцена йола йоккха йоаца управлене пульташи царна тIабагIа татах лергаш лораду хIамаш а йоахкаш бола механикаши.

Гуш я Iалальмате дукха изделега хьожаш а тохкаш а йола «производственни йоаца» участкаш. Цу операцешта хьожаяь я, дувц тхона хьалхаваьнна лелачо, производственни майда кхоалагIа дакъа, хIаьта болх беш а ба цига заводе болх беча нахах кхоалагIа дакъа. Производственни процессе санна, иштта хьалъяь яьлча а турбаш хийттача моттигашта ультразвуковой дефектоскопии рентгеновски просвечивании ю, йоккхача давленех гидравлически тохкамаши магнитни дефектоскопи ю турбай тIехенна, геометрически тохкамаш ду, и. кх. дI. Цу дерригие а Iалашду арахецаш йола изделеш, царех Советски Союза къилбаседен районий халача хьалашка пайда ийбергхилар теркал а деш, лакха дикал йолаш хулийтилга.

Предприятега хьежа даьлча тха къамаьл хилар Фридрих Шундерца — концерна кепайоазони информацеи отдела генеральни уполномоченнецеи кулгалхочунцеи.

— ХIанзза шо хьежа завод, — белгалдаьккхар цо, — йиззача нагрузках болх беш а. ЙIаьххача ханна советски заказашца Iалашъяь хилар бахьан долаш, конъюнктурни хувцамий влиянии ца Iаткъаш а я. Йоккха диаметр йолча турбаел совгIа, кхыча фирмашца цхьана компрессорни станцеши ремонтни мастерскешта эша комплексни оборудовани а лоаттаю «Маннесман АГ» яхача заводо СССР. Дуйсбургерча концерна предприятеех цхьание — «Демаг АГ» — айхха бувзамаш да дуккхача советски арахьарча торговле объединенешца, хIаьта Москве ший представительство а я. Советски Союзера концерно кхухь машинашъеча заводашта станокаш, аьшка руда, легированни металлаш, турбаш хьаяра процесса цхьаццайола операцеш кхоачашъеш йола установкаш.

ХIанз тхо долхар Дюссельдорфе, концерна «штаб квартире». Укхаза тхона хайра «Маннесман АГ» предприятешка болх беш 100000 совгIа саг волга а, хIаьта концерна арахьарча торговле оборот шера 10 миллиард маркага кхоачилга а. Э. Овербека — цу промышленни объединене правлене председателa а Малхбузен Германе хIама лелалуча гIозарий вокххача викало а дийцар советски журналисташта советски арахьарча торговле организацешцара концерна бувзамаш традиционни хиларах. Цхьабакъда, вайна юкъерча гIулакхий чулоацамга диллача керда йола этап йолаелар, белгалдаьккхар цо, 1970 шера Московски договор даьчул тIехьа тIа.

— Экономически системаш цхьатарра йоаццашехьа а, — дIахо дувц Э. Овербека, — вай геттара дика леладу воашта юкъера гIулакхаш, хIана аьлча, цхьанне яхар шоллагIчо кхетаду, шинна а оагIонна пайдане хургдолча кIийлен тIа леладу уж. Масалана йоалае мегаргья Дюссельдорфеи Москвеи аргI-аргIагIа цхьана еш йола технически симпозиумаш. Цу собеседованешка вай дIа-юха лу, къоастгадаь аьлча, йоккха диаметр йола турбаш хьаяра опыт, хIаьта из вай шинна а мехка хьашташка хьежжа да. Техника цхьан метте мича латт, хIаьта вахаро даим хьалхашка ма увттадой керда дIадехараши декхараши. Уж къестадича бакъахьа да цхьана. Ишта хилча аттагIа хургда технически прогрессаца цхьана гIа баха.

Концернана керте латтачо къаьстта белгалдаьккхар, укх шера май бетта КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателa Л. И. Брежнева ФРГ-е вахаро шин мехко цхьан леладу гIулакхаш дегIаахара керда импульс енна хилар. «Маннесман АГ» ший оагIорахьара дакъа лоац вай мехкаша цхьана леладеча экономически гIулакхашта юкъе, советски оагIонцара, шинна а мехка пайдана дола, гIулакхаш дIахо шерде гIерт из, аьнна заявлени йир Э. Овербека къамаьл чакхдоалаш.

Е. БАШМАЧНИКОВ,
ТАСС корреспондент.

ХЬЕХАРХОЙ БОЛЧА ХЬОАШАЛГIА

Вай мехка цIи хеза ва Украинерча хьехархой Iилматохкама института Донецкерча дешара метода лаборатореи Iилман балхахо, хьехархоноватор Шаталов Виктор Федорович.

Дика вовз из Нохч-ГIалгIайчене а. Соахка хилар из вай республике вена. ВIашагIкхийтар хьехархоща, къамаьл дир телевидене гIолла. Укх деношка юха а Грозне хьоашалгIа вена ва из.

— ХIанз, — аьлар В. Ф. Шаталова, — со венав республикерча физика хьехархоща вIашагIа а кхийтта активни семинар чакхъяхкха. Из хилар кхаь-диъ дийнахьа. Хоадамболлаш дола методически балхаш деш чакхъяьлар из семинар. Цу семинаре дакъа лоацаш болча хьехархошта делар балха кердача методех лаьца дувцаш дола дукха ха йоацаш арадийнна брошюраш, кхыйола материалаш. Семинаре Iомаяь керда эффективни формаш тIехьа тIайоагIача хана шоай балха юкъе а кхувлаш из тоабе вIаштIехьхургда вай республикерча физика хьехархой. Уж керда методаш а приемаш а юкъейоалае йиш я кхыдолча Iилмай хьехархоша а. Цу хьакъехьа лаьрхIа дукха ха йоацаш тха дуккха балхахой хилар Магнитогорске творчески командировке баха. Цига цар чакхъяьхача практически семинарашка дакъа лоацаш вар цхьа эзари ах эзари совгIа хьехархо.

П. ПЕТРОВ.

СОВГIАТАШ — ДИКАГIБАРАШТА

Чакхъяьннай потребительски коопераце тикай, столовей, производственни предприятей балха тIахьожам лоаттабара йолча комиссей Ерригсоюзни конкурс. Конкурса итогех Российски потребительски союзо сийлен грамоташ еннай кооперативни тIахьожама дуккхача активисташта.

СовгIаташ деннарашта юкъе ба Нохч-ГIалгIайчен кооперативни организацей балхахой а. Иштта Российски потребительски союза Сийлен грамота еннай Шалински района Герменчук яхача юртарча кооперативни тIахьожама комиссена.

С. ВОРОНИН.



ДIадахача шоатта дийнахьа город Грозне Старопромысловски районерча вай советскии республике гIишлош еча болгарски гIишлонхойн бераш деша дагIача № 44 йолча школана хьалхахь дукха нах гулбеннабар. Школана хьалхашкахьа хьалтехача цIеча кIада тIа яздаь да «Дахалда, чIоагIлулда Советски Союзен Болгарен халкъий доттагIал», «Да живее българо-советската дружба» яха дешаш. Дешархой бе йоахк цIеи кхаь тайпара бос болен байракхилгаш.

Болгаре сийлахь-воккхача воIа, Советски Союза тешамеча доттагIчоа Георги Димитровна оттадаь памятник-бюст хьаделлара хетаяь дукха нах гулбенна митинг лоацца къамаьл а деш хьайийллар Грозненски городской халкъа депутатий Совета исполнительни комитета председатела В. М. Шамардина. Цо аьлар, дунен халкъашта юкъерча коммунистически болхлойн болама гIорваьннача деятела, Владимир Ильич Ленина соратники новкъости хиннача Георги Димитрова цIи дика йовзаш я хIара советски сага. Цахаддаш коммунистически болама цхьоагIо хилийтара къовсам лоаттабеш хьавенача цо массаза а лакха айяь лелаяьл пролетарски интернационализма байракх.

Цул тIехьагIа къамаьлаш дир КПСС Старопромысловски райкома хьалхарча секретара С. М. Магомадова, БКП ЦК бехктокхамеча болхлочо Н. Киркова, 1923 шера Болгаре хиннача антифашистски восстане дакъа лаьцача, Г. Димитровца цхьана гIулакх доагIаш хиннача И. Конова, СССР-ерча БКП вIашагIтехача комитета секретара И. Мухтарова, № 44 йолча школа дешархоша К. Добровольскаяс, Ю. Бердиевас, комсомола XVIII съезда делегата В. Золотаревна, ВЛКСМ Грозненски горкома хьалхарча секретара А. Колкова. Советски Союзеи Болгареи цIаккха а дохаргдоацача доттагIалах, КПСС-ан БКП-неи юкъера гIулакхаш дувцаш дар цар къамаьлаш.

Хозаш яр СССР-ен НРБ-ен паччахьалкхений гимнаш. Цу дийнахьа хьалхара № 44 йолча школе Г. Димитрова музее хилар митинге гулбеннараш.

СУРТА ТIА: Г. Димитрова памятник хьаделлача.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

КЕРДА ОБРЯДАШ — ВАХАРЕ

«Юрта бахача наха культурни гIулакх делга дIахо тоадара хьакъе х ь а р ч а» КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советеи соцамо доккхий декхараш оттадаьд культурно-сердалон болхлошта хьалхашка. Иштта долча декхарех цаI да керда обрядаши, традицеши, цIейши къахьегамхой вахара юкъедоаладар. Вахара юкъе уж шератIа доаладар социальни маIан долаш гIулакх да. Цул совгIа, кердача обрядашен цIейшеи къахьегамхой коммунистически дог-уйла хьакхолл. эхь-эздел совдоаккх, къахьегача наьха мукъа йола ха царна боккха пайда луш дIаяхьа торо хулийт.

Керда обрядаши, цIейши, традицеши юрта бахача наьха вахара юкъедоаладар дика вIаштIехьдаьккха дIаоттадаьд Шаьларча культурно-сердалон учрежденеша. Укхазарча комсомольски организацешка чIоагIлуш латт кагирхошта паспорташи комсомольски билеташи дездеш дIателга. Укх 1978 шера кердача обрядаштеи, традицештеи, цIейштеи хетаяь 35 совгIа мероприяти хиннай районе. Цу мероприятешка дакъа лаьцад 2567 кагирхочо. Совхозий, колхозий, кхыча предприятей комсомольски организацеша, культучреждений балхахоша вIаштIехьъяьха чакхъяьхай «Живарий, мехкарий!», «Живарий, кагий нах!», «Алло, оаха лех таланташ!» яхеи сурташ дикагIа дахнара кхайкаяьи конкурсаш. Районе мел йолча комсомольско- кагирхой бригадашка яьй памятни цIейштеи событештеи хетаяь митингаш. Районе дика традици а хинна дIаэттад Советски Эскаре гIулакх де болхаш бола кагирхой безбеш накъбахар, революце а, тIема а, къахьегама а ветеранаща кагирхой вIашагIбеттабалар, кхыдола дика гIулакхаш. Иштта дола вIашагIкхетараш кагирхошта пайда луш чакхдоал, йовзийт царна социалистически Даьхен историе оагIонаш, керда вахар Iодуллаш советски наха хьалхашка лаьтта доккхий декхараш, моастагIашца лоаттадаь къиза къовсамаш. Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема тIа Коталон денга кхача гIерташ даьха толамаш, кхы а дукха дика хIамаш.

Къахьегамхошта юкъе шерра боаржабаь из болх дIабахьарах культучрежденей балхахоша дикка пайда эц цун тайп-тайпара йолча оагIонех, шоай опыт лакхъю.

Шаьла районе дика традици а хинна дIаэттад саг йоалаяр, маьре яхар дездеш белгалдаккхар. И ш т т а, 1977—78 шерашка укхаза 658-зза цу тайпара дездаьд саг йоалаяр, маьре яхар. ХIаьта укх шера 1564 бер дара торжественни тешал дара документаш дIаденнад. Цу бланкай цхьан оагIорахьа яздаь да «Дуккхача а шерашка вIаший безам латталба шоана юкъе», шоллагIча оагIон тIа: «Укх шоана дезача, денца халкъа депутатий Совета исполкомо даькъала дувц шо. законагIа шох мари сесаги хиларца, ирази могашали йолаш вахар хилда шун!» яха дешаш. Даьча берашта луш долча каьхаташта а цхьан оагIон тIа яздаь да: «СССР кердача гражданина». ХIаьта шоллагIча оагIон тIа: «Хьамсара бер! Тахан хьо зIамига да, цудухьа хьо лорадеш, хьа йоакхо еш да хьа дан-нанеи сийлахь-боккха советски Даймохки. Гаргарчарна, Даймехка лов могаш-маьрша волаш, Даьхенна бокъонца вола воI волаш хьо хьалкхер. Хьа сийрда иразе берал лорадеш ва болхло, колхозхо, лор, хьехархо, Советски Социалистически Республикай Союз». Кхыча оагIон тIа даьнеи наннеи хетадаь дIайха дешаш а да. Шаьла района ЗАГС-е чIоагIа дездаь чакхдаьккхад массехк интернациональни дезал хьахилар. Иштта, дездаь регистраци йир укхаза Дакаев Мувсас Мочиева Зина йоалаяра. Мувса нохчо ва, Зина — эрсе. Нохчочо Дакуев Руслана казашка Малаева Уменганма йоалайир. Саг йоалаяра регистраци яра, бер дара тешал дара болх дика лелабу городе Аргунерча, Чир-Юрта поселкови халкъа депутатий Советаша.

Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци хинначул тIехьагIа Iалаьмате доккхий социально-экономически хувцамаш хиннад вай мехка. Цу хувцамаша тоадаьд вайнаьха кхалсага вахар. ХIанз социалистически Даьхен боахамен, культурен, Iилмен цхьа моттиг яц вайнаьха кхалнаха болх ца беш, хьинаре къа ца хьегаш. Бакъда, хIанз а дукха нийслу кхалнаьха вахар юхатетташ, царга дешийта ца туташ бола нах. Цхьабакъда, цумоча нахаца партийни, комсомольски, профсоюзни организацеша, юрта Советий, культурно-сердалон учрежденей балхахоша чакхбоах цар сакхетам айбеш бола кхетама болх.

Районерча дуккхача библиотекашка кийчъяь я «Сий хилда советски кхалнаьха!», «Кхалнах, шоана!», «Советий мехка кхалсаг» яхен кхыйолен стендаш. Культура кхуврчашка каст-каста хул «Кхалнаьха бокъонех шарIон советски законашеи дувцар», «МаIача наьхачарна нийсса йола бокъонаш», «Нохч-ГIалгIай литературера кхалсага сурт-сибат» оалеи кхыйолеи тематически сайренаш.

Юртхошта юкъе кхетама болх дика лелабарах белгалбаьнна дукха культурно-сердалон учрежденей балхахой ба Шаьла районе. Царна юкъе ба Герменчугерча, Аллеройрча, Майртуперча культура цIеной балхахой. Царех ба Аллеройрчеи Цацан-Юртарчеи библиотекай заведующеш Баймурадова Аймани Тарамова Яхийтеи.

Культурно-сердалон учрежденей балхахоша дика лелабу вахаре керда обрядаши, традицеши, цIейши юкъедоаладара болх. Цхьабакъда, ала доагIа, тха балха юкъе дукха да цхьаццадола кхоачамбоацараш а. Кхалнахаца беш болча кхетама балха юкъеоза йиш йоацаш юхебус балха боацаш бола цIенноаной. Цу балха новкъарло ю лаьрхIа йола образовани йоацаш культурно-сердалон учрежденешка дукха балхахой хиларо. Дуба-Юртарчеи, ЗIамига-АтагIарчеи, БIачи-Юртарчеи культура цIеноша керда обрядаши, традицеши, цIейши юкъедоаладара беш бола болх система йоацаш бу.

А. ШАХИДОВ,
Шаьла района культура отдела инспектор.



Шоай кхоанега дог доаш боацача, гIоле хургйоацачунна тIаьхьа хьежаш хилларе тайпа шоай низ дабаьхийта доге йоацача малхбузен германски кагийна нахаст моттигашка болхбаха тайп-тайпара духьалленаш ю мехка кагирхой. Укх сурта тIа шоана бIаргагу Кёльне моцала забастовка хьоаль хьабе болх баьча Удо Метцмакера. Цо ма-дарра дIахьокх ФРГ-хIанзарча кхоана [illegible] нувхаш чукхувсача [illegible] хетила.

ТАСС фотохроника.

ДЕШАР ВАХАРЦА ДУВЗАШ

Массане юкъара юкъера дешар чакхдоаккхилга кхоачашданза даргдоаца декхар а даь тIадожадаьд СССР кердача Конституце. Цо ший аргIанна дIадех школа чакхйоаккхаш бола кагирхой кIоаргга знанеш йолаш хиларал совгIа, общественнопайданеи хIама хьакхоллача къахьегама кийчеи хургболаш хьалкхебелга.

Цунах шоай керттерча декхарех цаI лоархI Яндарерча № 2 йолча юкъерча школа коллективо. Наха эшаш а накъабоалаш а бола моллагIа болх беза а лархIа а Iомае еза кхувш йоагIа тIехье. Школа берригa а дешар хьехареи кхетам балареи болх из декхар дикагIа кхоачашдара тIаберзабе гIерт тхо.

Цу гIулакха доккха беркат доал дешархой производственни бригадех. Цу тайпара бригада я тха школе а. ДIадаха дешара шу чакхдалалехьа совхоз - техникумо дешархой бригадана тIачIоагIийр шекара свеклаш дIайийна участок. Ахкан каникулаш йолча хана свеклашта оасар деш, баьцадаараш чуэцаш хилар дешархой.

ХIара шера санна, укх шера а хьувкъам чуэцача совхоза гIо деш хилар школа дешархой. Иштта, сентябрь бетта 15 гектара тIара шекара свеклаш чуийцар цар, гулбир 250 килограмм хьандаргаш.

Школе каст-каста чакхдувл совхоз - техникума толашагIболча къахьегамхошца дола вIашагIкхетараш. Цига производстве хьалхалаттараша берашта дувц шоай балхах лаьца, цар чIоагIбу ахархочун балхаца бола дешархой безам. ХIанз школе хьаелла кийчъеш я профессиональни лостам балара кабинет.

Кхетам балара гIулакх дика дIакхухьилга иштта тийша да школанеи дешархой даьшта - ноаноштеи юкъера бувзамаш чIоагIа хиларах. Тха школе вIашагIъелла болх беш я пхе сагах латтача совето кулгалдеш йола даьй-ноаной университет. Цига бетта цкъа шиша сахьата занятеш чакхйоах. Шера оттаьча программагIа чакхъювл занятеш.

Цига лекцеш ешача хьехархоша дукха теркам тIаухийт кхувш боагIача кагирхошта коммунистически кхетам балара дешашта. Лекторски группа болх вIаштIехьбоахар школа партийни организаце секретарь Б. Б. Даурбеков ва. ХIанз лекторски группа новкъоста Л. И. Брежнева «ЗIамига лаьтта», «Юхадийндалар», «Целина» яхача книжкаех лаьца обзораш еш я.

Я. ГАНДАЛОЕВ,
Яндарерча № 2 йолча юкъерча школа директор.

Редактор **Т. А. ТЕБОЕВ.**

ТЕЛЕВИДЕНИ

30 НОЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.45 — Iуйранара гимнастика.
9.05 — «ДIахьалха долле, кIаьнкаш!».
10.05 — «Стратегия риска» яха телевизионни дукхасерийни художественни фильма премьера. 2-гIа сери.
11.20 — «БАМ хьалхьерий хьакъехьа». Нистеньлча — кердадараш.
14.30 — Мехка телевизионни студей документальни фильмай программа.
15.10 — «Художникех дола дувцараш».
15.40 — Волжски автомобильни завода халкъа хора концерт.
16.05 — «Гражданин хила декхарийла ва!».
16.35 — «Баьццара зизаш». Николай Рубцова поэзи. Фильм-концерт.
17.15 — «Орленок» яхача телестуде концертни зал.
18.00 — Кердадараш.
18.15 — Мультфильм.
18.35 — Миллионий ленински университет.
19.05 — «Цхьана — цхьоагIо йола дезал». Музыкальни программа.
19.35 — СССР Лакхехьарча Совета депутаташа дувц.
19.50 — «Стратегия риска» яхача телевизионни дукхасерийни художественни фильма премьера. КхоалагIа сери.
21.00 — «Ха».
21.40 — СССР халкъа артиста Гулаева дIахоала эрсий композиторий романсаш. Нистеньлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

11.00 — «Нек де Iомале».
11.50 — Киножурнал.
16.05 — «Николай Симонов» яха телевизионни фильм.
17.15 — «Патриоташ кхетамца кхебе». «ЗIамига лаьтта», «Юхадийндалар», «Целина» яхача Леонид Ильич Брежнева книжкай хьакъехьа (нохчий меттала).
17.45 — «Юрта боахам». Киножурнал.
18.05 — «Телехьажархочо хетт, критика ю, хьехар ду...».
18.35 — «Нохч - ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала).
19.00 — «Олимпиада-80».
19.45 — «Таллински сурташ». Музыкальни программа.
20.15 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.30 — «Сакъердамеча гIулакхий клуб». Иштта салоI машинкъахоша.
21.15 — Фильм-концерт.
21.40 — «Бийсанара гургал» яха телевизионни художественни фильм.

1 ДЕКАБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.45 — Iуйранара гимнастика.
9.05 — «Зурманчаш, шоаш дола моттиг хьайовзийта!».
9.35 — «Стратегия риска» яхача телевизионни дукхасерийни художественни фильма премьера. КхоалагIа сери.
10.45 — С. Прокофьев — «Фортепьянан оркестран лаьрхIа дола ши концерт» яха фильм-концерт. Чакхъяьлча — кердадараш.
14.30 — «Революце радио» яха телевизионни документальни фильм.
15.15 — «Шахматни школа». «КIай ладья».
15.45 — Концерт.
16.45 — «Москван москвичашн».
17.15 — «Сакъердаме старташ».
18.00 — Кердадараш.
18.15 — «ХIара сурта тIа — малх».
18.30 — «Мальцево яхача юртара Мальцев». Телевизионни документальни фильм.
19.30 — СССР хоккеях йола чемпионат. ЦСКА — «Торпедо». Хьалхара, шоллагIа периодаш. ЦСКА спорта Двореццера трансляци.
21.00 — «Ха».
21.30 — СССР хоккеях йола чемпионат. ЦСКА — «Торпедо». КхоалагIа период.
22.05 — «Оаха иллеш доах» яха музыкальни программа. Йистеньлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

16.00 — Бераштa дола мультфильм.
16.20 — «Май бутт бар» яха художественни фильм.
18.10 — Шекара свеклашта механизированни Iуналдара технологи. Iилман-популярни фильм.
18.35 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий нохчий меттала).
18.55 — «Яхьа керте». Шалински района коммунисташ болча.
19.25 — Киножурнал.
19.35 — «Самукъане минуташ» (нохчий меттала).
20.15 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.30 — Центральни телевиденеи Ерригсоюзни радио йоккхача симфонически оркестро дIалокх П. И. Чайковске симфони.
21.25 — «СелаIад» яха телевизионни документальни фильм.
21.40 — «Даь цIа» яха художественни фильм.

РАДИО

30 ноябрь

6.40 — «Ферма цIеча уголоке» (гIалгIай меттала).
6.55 — Ашараш.
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Ашараш.
7.35 — Хоамаш.
8.25 — Концерт.
9.15 — «Идейни тешам болаш нах кхебар» яха беседа (нохчий меттала).
9.30 — «Ди лелабе а ца лелабе а кортамукъа хилара хьакъехьа СССР Конституци». Исторически Iилмай кандидата Каратаевой беседа (эрсий меттала).
9.45 — «Болхлой уйла». Микрофона хьалхашка ба гIишлой материалийн гIишлой индустрен Аргунски завода производствана хьалхалаттараш (гIалгIай меттала).
16.00 — РадиоладугIархой заявкех дола концерт (эрсий меттала).
16.30 — «Клуб юртара массово-политически балха центр я». Беседа (гIалгIай меттала).
16.45 — «Коллективан морально - психологически хьал». Беседа (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

1 ДЕКАБРЬ

6.40 — «Юртара Iуйре» (эрсий меттала).
6.50 — Ашараш.
7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Ашараш.
7.35 — Хоамаш.
8.25 — «Советски Эскара бIухошкара музыкальни моаршалаш». Концерт (нохчий меттала).
8.50 — «Социалистически яхьа дневник» (эрсий меттала).
9.15 — «Ханал хьалхабаьннараш», «Промавтоматика» МПО опытни заводера передача (нохчий меттала).
9.30 — «Атеист» (эрсий меттала).
9.50 — Ашараш (эрсий меттала).
16.00 — «Экономически дешаро ду гIулакхаш». Беседа (нохчий меттала).
16.15 — «Болхлой вахар» яха радиогазета (эрсий меттала).
16.45 — «Халкъий ашараш» (гIалгIай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грозней хувцалуш морхаш а йолаш, лаьгIо догIа а делхаш, Iуйрийна цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, Малхбоалехьара секунде 0—5 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 2—7, Грозне 4—6 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка лаьгIо догIа а делхаш, кIезиг-кезга лай а доаллаш, ша билла а йолаш, тайп-тайпара оагIонашкахьара секунде 0—5 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 0—5 градус шелал йолаш, дийнахьа 2—7 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34 38; партийни вахарен культурен отделе — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректоре — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ереи, шоаттей деношка.

СФ05348. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3239.